بانک The Bank
میاشتنی | Monthly | ماهنامه
۲۱۳ گڼه - ۱۴۴۶ شوال المکرم - ۱۴۰۴ وری

د مالي پرمختګ پر لور مهم ګام:
د افغانستان بانک او د مالیې وزارت ترمنځ
د برېښنايي ادائینو هوکړه

در بهبود سکتور بانکی تا حال، نقش مردم به خصوص مشتریان سکتور بانکی که با حوصله مندی تمام در کنار ما ایستادند، قابل ستایش است.

د امتیاز خاوند: د افغانستان بانک

کتنپلاوی: فدا محمد فیضان، احمد جواد سداد او محمد ادریس رونق

سرلیکوال: شفیق الله بارز

- د مالي پرمختګ پر لور مهم ګام: د افغانستان بانک او د مالیې وزارت ترمنځ د برېښنايي ادراینو هوکړه ۱
- ګرامین بانک: په بنګله دیش هېواد کې د وړو مالي تمویلاتو بریالی بېلګه او په افغانستان کې یې د پلي کولو څرنګوالی ۳
- رمز مبارزه با فساد: چگونه تکنالوژی دولتی مبارزه با فساد را دگرگون می‌سازد ۹
- مرکزي بانکونه باید د انفلاسیون کچې د راکمولو تر وروستي پړاو پورې محتاط واوسي ۱۳
- اقتصادي خبرونه ۱۷
- افزایش ذخایر اسعاری کشور چین ۱۹
- د ښوونې او روزنې پالیسی اغیزناکتیا ۲۲
- Advantages and Disadvantages of Import Substitution in Afghanistan ۳۰
- DAB, MoF Ink MoU on Digital Payments ۳۱

مسئول مدیر: انور الله حیات

خبریالان: سید خالد خالقیار او زاهد الله احمدي

ډیزاین: خالد احمد فیضي

فوټوژورنالیست: زیرک ملیا

د وېش مسئول: نصرت الله احمدزی

د چاپ شمېر: ۱۲۰۰ ټوکه

کال: اوولسم

پته: د افغانستان بانک

د ثبت ګڼه: ۶۵۸

ټلیفون: ۰۰۹۳۰۲۰۲۱۰۴۷۶۱

فکس: ۰۰۹۳۰۲۰۲۱۰۰۳۰۵

برېښنالیک: magazine@dab.gov.af

ویب پاڼه: www.dab.gov.af

۲۱۳

د مجلې د مقالو او انځورونو کارول د سرچینې په ذکر کولو سره جواز لري.

استفاده از مقالات و تصاویر مجله با ذکر مأخذ مجاز است.

د مالي پرمختګ پر لور مهم ګام: د افغانستان بانک او د مالیې وزارت ترمنځ د بریښنایي اداینو هوکړه

۱۴۴۶د رمضان المبارک ۱۹ مه – د افغانستان بانک او د مالیې محترم وزارت ترمنځ په شفاف ډول د عوایدو راټولولو، امارتي لګښتونو او معاشونو د بریښنایي اداینو هوکړه لیک لاسلیک شو.

دا هوکړه د امیرالمؤمنین حفظه الله د سپارښتنو په رڼا کې د مالي سکتور د پرمختګ، روڼتیا او حساب ورکونې لپاره یو مهم ګام دی. د دې هوکړې له مخې، د افغانستان بانک بین البانکي اداینو سیستمونه (ACSS) او د افغانستان د اداینو سیستم (APS) به د مالیې وزارت اړوند سیستمونو ASYCUDA، SIGTAS او AFMIS سره وصل شي.

په هغه خبري کنفرانس کې چې د یادو سیستمونو د نښلونې د هوکړه لیک د لاسلیک په موخه د افغانستان بانک په مرکزي دفتر کې جوړ شوی وو، د افغانستان بانک لومړي مرستیال ښاغلي صدیق الله خالد دا چاره د هېواد د مالي او بانکي نظام د پرمختګ په برخه کې مهمه یاده کړه او زیاته یې کړه چې د دې سیستمونو په نښلولو سره به امارتي عواید په شفاف ډول راټولیږي، امارتي لګښتونه به د الکترونیکي اداینو له لارې تنظیم شي، د امارتي کارکوونکو معاشونه به پر وخت او په آسانه توګه ادا شي، د سوداګرو لپاره به د ګمرکاتو او بانکي سیستمونو اړینې آسانتیاوې زیاتې شي.

ښاغلي خالد زیاته کړه، د افغانستان بانک په خپلو داخلي ظرفیتونو د اداینو سیستمونه له سره رغولي، چې دا د مالي خپلواکۍ پر لور یو مهم پرمختګ دی. د

افغانستان بانک لومړي مرستیال وویل دغه هوکړه نه یوازې د عوایدو راټولولو، امارتي لګښتونو او معاشونو د اداینو شفافیت زیاتوي، بلکې د مالي فساد مخنیوی، د حساب ورکونې د کچې لوړول، د بانکي خدماتو د پراختیا رامنځته کول او د خصوصي سکتور لپاره آسانتیا هم تضمینوي، چې په پایله کې د هېواد اقتصادي ثبات او مالي سیستم پیاوړی کوي.

له هغه وروسته د افغانستان اسلامي امارت د مالیې قدرمن وزارت د عوایدو لوی رئیس ښاغلي حافظ مولوي شاه حسین حسیني خبرې وکړې، نوموړي وویل د خوښۍ ځای دی چې له فتحې وروسته ملي بودجه هر کال له ملي عوایدو څخه تمویلیږي، نو هیله لرو چې ټول وزارتونه او امارتي اداري د موجوده عایداتي سرچینو څخه عواید په شفاف ډول را ټول او د عوایدو د ضایع کېدو مخنیوی وکړي.

د ښاغلي حسیني په خبره له دې وړاندې وزارتونو او امارتي ادارو په مرکز او ولایتونو کې ملي عواید د بانک له لارې او ځیني عواید په فزیکي ډول راټولول، چې په فزیکي ډول د عوایدو راټولونې یو شمېر ستونزې رامنځته کړې وې، خو له دې وروسته به د یاد هوکړه لیک په اساس د لومړي ځل لپاره ملي عواید په شفافه توګه په برېښنایي ډول په ټاکلي وخت سره را ټولیږي او د مالیې وزارت واحد حساب ته به انتقالیږي.

د یادونې وړ ده چې د سیستمونو نښلول او د الکترونیکي اداینو سیستم پلي کول به د اجراآتو په چټکتیا او د مالي خدماتو په پراختیا کې مرسته وکړي. دا ټوله پروسه د شفافیت، حساب ورکونې او د معیاري مالي سیستمونو د پیاوړتیا سبب ګرځي، چې په مجموع کې د هېواد د اقتصادي ثبات او پرمختګ لپاره ستره ګټه ده.

باید وویل شي چې دا سیستمونه، پخوا د بهرنیو کمپنیو له لوري په لوړ لګښت جوړ شوي وو او د افغانستان اسلامي امارت له فتحې وروسته وتړل شول، خو د افغانستان بانک دا ننګونه یو فرصت وګاڼه او د خپلو داخلي ظرفیتونو پر مټ یې له سره ورغول. اوس دا سیستمونه د افغانستان بانک خپل ملکیت دی، چې نه یوازې په رغونه یې لګښت نه دی راغلی، بلکې کلنی فیس هم نه لري.

ګرامین بانک: په بنګله دیش هېواد کې د وړو مالي تمویلاتو بریالی بېلګه او په افغانستان کې یې د پلي کولو څرنګوالی

واړه مالي تمویلات د نړۍ په بېلابېلو هېوادونو کې د پام وړ وده کړې او د اقتصادي پراختیا او د بېوزلۍ د کمولو په برخه کې یې د یوې پیاوړې وسیلې په توګه شهرت موندلی دی چې موخه یې له اقتصادي پلوه د ټیټ عاید لرونکو خلکو ځواکمنول دي. واړه مالي تمویلات په ځانګړې توګه په هغو هېوادونو کې چې د پراختیا په حال کې دي، د کوچنیو سوداګریو د پیل او یا د پراختیا لپاره د اړینو مالي سرچینو د چمتو کولو له لارې د خلکو د ژوند د شرایطو په ښه کولو او بېوزلۍ په کمولو کې د پام وړ رول لوبوي. واړه مالي تمویلات هغو خلکو ته چې بانکي سیستمونو ته لاسرسی نلري او د خپلو سوداګریو د پیلولو یا پراخولو لپاره کافي پانګه نلري، د تمویلاتو او مالي خدماتو د چمتو کولو پر مټ دا ځواک ورکوي ترڅو خپله سوداګري پیل او پراخه کړي. واړه مالي تمویلات محلي اقتصاد پیاوړی کوي، دندې رامنځته کوي، او د هغو خلکو د مالي سواد د زیاتوالي لامل کیږي چې مالي پانګې ته لاسرسی نلري. په پایله کې یې د خلکو د ژوند معیار لوړیږي، د کورنیو عاید زیاتیږي، او د ټولنو اقتصادي هوساینه وده کوي. واړه مالي تمویلات د معاصرې ټکنالوژۍ او نوښتګرو میتودونو له لارې په بېلابېلو هېوادونو کې د باثباته ټولنو په رامنځته کولو کې د یوې مهمې وسیلې په توګه خپل شتون ثابت کړی دی.

په ټوله نړۍ کې د بریالیو مالي پروژو بېلابېلې بېلګې شته چې د بنګله دیش ګرامین بانک هم پکې شامل دی. ګرامین بانک د وړو مالي تمویلاتو د یوې مخکښې او بریالۍ نمونې په توګه پیژندل شوی دی چې مالي خدماتو ته یې د بېوزلو لاسرسی په مثبت ډول بدل کړی دی. د دې مقالې موخه دا ده چې د دې بانک ستراتیژۍ، تګلارې او موخې وڅېړل شي ترڅو روښانه شي چې یاد بانک څنګه وکولای شول چې د وړو مالي تمویلاتو یو بریالی موډل پلی کړي او په بنګله دیش او نورو سیمو کې د ډېرو خلکو پر ژوند مثبتې اغېزې پرېږدي. سربېره پر دې، په افغانستان کې د ګرامین بانک د کوچنیو پورونو د ورته موډل د احتمالي پلي کولو فرصتونه او ننګونې هم تر بحث لاندې نیول شوې دي.

ګرامین بانک

ګرامین بانک په ۱۹۸۳ کال کې د نوبل جایزې ګټونکي محمد یونس لخوا تأسیس شو، چې د ټولنې میلیونونو محرومو وګړو ته یې د وړو مالي تمویلاتو د پراخو خدمتونو په وړاندې کولو سره د کوچنیو سوداګریو د پیلولو توان ور په برخه کړی دی. وروستی احصائیې ښیي چې یاد بانک له خپل تأسیس راهیسې د 2025 کال تر فبرورۍ شاوخوا 10.68 میلیونه وګړو ته د 40.052 میلیارد ډالرو مالي تمویلات ورکړي دي. دا بانک د ټولنې تر ټولو بېوزلو طبقو په ځانګړې توګه هغو کسانو ته د مالي خدماتو د وړاندې کولو په موخه تأسیس شوی، چې د فرهنګي لاملونو له امله له رسمي بانکي خدماتو څخه بې برخې پاتې شوي وو. د ګرامین کلمه د "کلي یا کلیوال" معنی لري، چې پر کلیوالي ټولنو د بانک قوي تمرکز منعکسوي. د ټولنې او متقابل ملاتړ احساس په رامنځته کولو سره، ګرامین بانک نه یوازې مالي شمولیت ته لاره هواره کړې بلکې ټولنیزه ځواکمنتیا یې هم هڅولې ده.

د ګرامین بانک ستراتیژۍ

د ګرامین بانک د وړو مالي تمویلاتو ستراتیژۍ څو نوښتګرې ځانګړتیاوې لري، چې دلته پرې بحث کیږي:

کوچنۍ ډلې

د دې ستراتیژۍ له مخې، ګرامین بانک د وړو مالي تمویلاتو کاروونکي په بېلابېلو ډلو ویشي چې هره ډله معمولاً پنځه غړي لري. دا ډله ییز ویش د وړو مالي تمویلاتو کاروونکو لپاره خورا مهم دی ځکه چې دا چاره د غړو ترمنځ د ټولنې او باور احساس پیاوړی کوي او د دوی لپاره له یو بل څخه ملاتړ آسانوي. سربېره پردې، د ډلې جوړښت د متقابل حساب ورکولو یو سیستم رامنځته کوي. هر غړی نه یوازې دا چې بانک ته د خپل تمویل د بیرته ورکولو مسئولیت لري، بلکې په ډله کې د نورو غړو د تمویل د بیرته ورکولو پر وړاندې هم مسئول ګڼل کیږي. دا د ګډ مسئولیت احساس د ډلې غړي هڅوي چې د تمویل او مالي چارو په مؤثر مدیریت کې له یو بل سره مرسته وکړي. د ډلې غړي به یو بل څخه روانې او عملي ملاتړ کوي. په دې ملاتړ کې د سوداګریزو ستراتیژیو شریکول، یو بل هڅول، او د هغو ستونزو په حل کولو کې مرسته کول شامل دي چې ممکن دوی ورسره په سوداګریزو چارو کې مخ شي. د دې ډول ملاتړ شبکې د هغو کاروونکو لپاره خورا مهم ګڼل کیږي چې ممکن د سوداګرۍ په مدیریت کې کافي تجربه ونلري. همداراز، که چیرې یو غړی د تمویل په بیرته ورکولو کې پاتې راشي، نو ټوله ډله ممکن د منفي پایلو سره مخ شي. د بېلګې په توګه بانک ښایي په راتلونکي کې دوی ته بیا تمویل ورنکړي. دا چاره د ډلې غړي هڅوي چې تمویل پر ټاکلي وخت بیرته ورکړي. په راتلونکي کې تمویل ته د نه لاسرسي ویره د ډلې غړي هڅوي ترڅو ډاډ ترلاسه کړي چې په ډله کې هرڅوک د خپلو اداینیزو مکلفیتونو پر وړاندې وفادار پاتې شي.

د تضمین اینښودلو اړتیا نشته

د ګرامین بانک د وړو مالي تمویلاتو یوه بله مهمه ځانګړتیا د هغه پالیسي ده چې د تمویل لپاره تضمین ته اړتیا نلري. دا تګلاره په ځانګړي ډول د ټیټ عاید لرونکو اشخاصو لپاره مهمه ده چې ډیری وختونه د وړو مالي تمویلاتو د کارولو په برخه کې د تضمین لپاره اړینې شتمنۍ نلري. دا ستراتیژي څو مهمې پایلې لري. ګرامین بانک، د تضمین د اړتیا له منځه وړلو سره، د هغو خلکو پر مخ د مالي خدماتو دروازې پرانیستې دي چې بېلابېلو لاملونو له کبله له بانکي سیستم څخه لېرې پاتې دي. ډیری ټیټ عاید لرونکي خلک ملکیت یا قیمتي شتمنۍ نلري، چې له امله یې د دوی لپاره له مالي ادارو څخه د وړو مالي تمویلاتو ترلاسه کول تقریباً ناشوني وي. د ګرامین بانک ماډل دغو خلکو ته اجازه ورکوي چې هغې پانګې ته لاسرسی ومومي چې دوی ورته د کوچنیو سوداګریو د پیل یا پراختیا، په تعلیم کې پانګونې، یا د ژوند د شرایطو ښه کولو لپاره اړتیا لري. دا پالیسي د وړو مالي تمویلاتو کاروونکو ته دا توان هم ورکوي چې د خپلو شتمنیو له لاسه ورکولو له ویرې پرته خپل مالي راتلونکی مدیریت او اداره کړي. دا ځواکمنتیا په ټولنه کې د هغو کسانو لپاره خورا مهمه ده چې لږې شتمنۍ لري او مالي سرچینو ته د لاسرسي لپاره له لویو خنډونو سره مخ دي. ګرامین بانک بې وزلو ته له تضمین پرته واړه مالي تمویلات ورکوي ترڅو هغوی وکولای شي چې په سوداګریزو فعالیتونو کې برخه واخلي، له اقتصادي پلوه خپلواک شي او د خپلو کورنیو او ټولنې په هوسانه کې خپل رول په غوره توګه ولوبوي. سربېره پر دې، د تضمین اړتیا له منځه وړلو پالیسي د دودیزو مالي خدمتونو د اصولو پرځای د باور پر اصل ولاړه ده. ګرامین بانک د وړو مالي تمویلاتو کاروونکي د هغوی د شخصیت، ژمنتیا او د

اړوندې ډلې د غړو ترمنځ ملاتړ پر بنسټ ارزوي. دا پالیسي د تضمین پر ځای په ټولنیزې پانګې باندې تمرکز کوي چې په پایله کې یې د ډلې د غړو ترمنځ د ټولنې او مسئولیت احساس رامنځته کوي، او دوی هڅوي چې د خپلو مالي مکلفیتونو په پوره کولو کې د یو بل ملاتړ وکړي.

د تمویل لږ مقدار

د ګرامین بانک د وړو مالي تمویلاتو د ماډل بله مهمه ځانګړتیا د لږ مقدار تمویل دی چې معمولاً له 20 ډالرو څخه تر 2،500 ډالرو پورې وي. دا تګلاره د ټیټ عاید لرونکو اشخاصو د ځانګړو مالي اړتیاوو د پوره کولو لپاره جوړه شوې ده او د بانک د عمومي ستراتیژۍ یوه مهمه برخه ده چې د وړو مالي تمویلاتو کاروونکو ته مالي ځواک ورکوي او د اقتصادي پراختیا د هڅونې لامل کیږي. د وړو مالي تمویلاتو کاروونکو لپاره د تمویل لږ مقدار په ښه ډول اداره کېدای شي او د تمویل کاروونکي په آسانۍ سره کولای شي چې له فشار څخه پرته خپل تمویل په ټاکلي وخت بیرته ورکړي. د ډیرو ټیټ عاید لرونکو خلکو لپاره، حتی لږه پانګه هم کولای شي د سوداګرۍ پیلولو یا پراخولو په برخه کې د هغوی په وړتیا کې د پام وړ بدلون راولي. همداراز، د تمویل لږ مقدار کولای شي چې د تمویل د ودې لامل شي. د وړو مالي تمویلاتو کاروونکي کولای شي خپل کاروبار له لږ مقدار تمویل سره پیل کړي او په بریالۍ توګه له بیرته ورکولو څخه وروسته، په راتلونکو دورو کې د ډیر مقدار تمویل د ترلاسه کولو وړ شي. دا تدریجي چلند د وړو مالي تمویلاتو کاروونکو ته دا توان ورکوي چې د وخت په تیریدو سره خپل اعتبار او د مالي مدیریت مهارتونه ښه کړي، چې په پایله کې د مالي ثبات او په راتلونکي کې د سوداګرۍ د پراختیا احتمال رامنځته کوي. سربېره پردې، د لږ مقدار تمویل چمتو کول د بې وزلۍ په کمولو کې مستقیم اغېزه لري. څېړنو ښودلې ده چې وړو مالي تمویلاتو ته لاسرسی کولای شي د کورنیو عاید لوړ کړي، د ژوند معیار ښه کړي او وګړي د دې جوګه کړي چې تعلیم او درملنې ته غوره لاسرسی ومومي.

مالي سواد او زدکړه

د ګرامین بانک د وړو مالي تمویلاتو د ماډل یو بل عنصر پر مالي سواد او زدکړې قوي ټینګار دی. ګرامین بانک په دې باور دی چې یوازې پانګې ته لاسرسی د دوامداره اقتصادي پرمختګ لپاره کافي نه دی. دې موخې لپاره بانک هر اړخیز روزنیز پروګرامونه وړاندې کوي چې د وړو مالي تمویلاتو کاروونکو ته د هغوی د مالي چارو د مؤثر مدیریت لپاره اړینه پوهه او مهارتونه چمتو کوي. ګرامین بانک د وړو مالي تمویلاتو کاروونکو لپاره منظم ورکشاپونه او روزنیزې غونډې ترسره کوي. دا غونډې د موضوعاتو پراخه لړۍ پوښي چې په دې کې بودجه جوړول، سپما، د سوداګرۍ مدیریت، مالي پلان جوړونه او نور موارد شامل دي. د عملي پوهې په ورکولو سره، بانک له وړو مالي تمویلاتو کاروونکو سره مرسته کوي ترڅو د دې پوهه ترلاسه کړي چې څنګه خپلې سرچینې په هوښیارۍ سره تخصیص کړي او باخبره مالي پرېکړې وکړي. سربېره پر دې، مالي سواد د افرادو د پیاوړتیا لپاره یوه پیاوړې وسیله ده. ګرامین بانک د وړو مالي تمویلاتو کاروونکو ته دا توان ورکوي چې د مالي مفاهیمو او فعالیتونو په اړه د معلوماتو او پوهاوي د ترلاسه کولو له لارې خپل مالي راتلونکې مدیریت او اداره کړي. دا توان په ځانګړې توګه د ټولنې د هغو وګړو لپاره اړین دی چې د کلتوري او اقتصادي دلایلو له امله معلوماتو او مالي سرچینو ته د لاسرسي په برخه کې له لویو خنډونو سره مخ دي.

د ګرامین بانک موخې

ګرامین بانک مالي سرچینو ته د لاسرسي په برابرولو سره، ژمن دی ترڅو د وړو مالي تمویلاتو کاروونکي له بېوزلۍ څخه وباسي او د ژوند کیفیت یې ښه کړي. د بانک تمرکز د ټولنې محرومو او زیان منونکو برخو ته دی، په ځانګړې توګه هغه اشخاص چې د کلتوري او اقتصادي دلایلو له امله معلوماتو او مالي سرچینو ته د لاسرسي په لاره کې له لویو خنډونو سره مخ دي. دا چاره د بانک ژمنتیا منعکسوي چې د ټولنې محرومو برخو ته اقتصادي ځواک ورکړي او د کورنیو او ټولنې په پرمختګ کې د هغوی مهم رول په ګوته کړي. دا بانک د خپلو کاروونکو ترمنځ د سوداګرۍ او پر ځان باورۍ د هڅولو له لارې دوامداره اقتصادي فعالیتونو ته وده ورکوي، چې په بنګله دیش او نورو سیمو کې د بېوزلۍ د کمولو په برخه کې یې د پام وړ اغېزې درلودلې دي. څېړنې ښیي چې د وړو مالي تمویلاتو کاروونکي په کوچنیو سوداګریو کې د پانګونې له لارې د خپل عاید کچه لوړوي چې دا چاره د ژوند معیارونه او اقتصادي ثبات ښه کوي. سربېره پر

دې، د ګرامین بانک ماډل د ټولنې یووالي او په ټولنو کې د ډله ییز عمل او نوښتونو پیاوړتیا ته وده ورکړې ده، ځکه چې د ډلې غړي په خپلو مالي هڅو کې د یو بل ملاتړ کوي.

په نورو هېوادونو کې د ګرامین بانک ماډل تطبیق

د ګرامین بانک بریالیتوب د نړۍ په نورو هېوادونو کې د ورته وړو مالي تمویلاتو ادارو د رامنځته کېدو لامل شوی دی. د هند، بولیویا او اندونیزیا په څېر هېوادونو د ګرامین بانک مختلف ماډلونه غوره کړي او د خپلو اصولو او شرایطو سره سم یې تطبیق کړي دي. د مثال په توګه، هند، د ګرامین بانک د وړو مالي تمویلاتو ماډل څخه الهام اخیستی، او دې ته ورته ماډل چې "له ځان سره د مرستې ګروپ" (Self-Help Group) په نوم یادیږي، رامنځته کړی دی. په دې ماډل کې هغه ښځې شاملې دي چې د ګرامین بانک د ډله ییز تمویل له ستراتیژۍ څخه یې الهام اخیستی او د سپما او تمویل لپاره ډلې جوړوي. سربیره پر دې، په ټوله نړۍ کې بېلابېلو سازمانونو، لکه په لاتین امریکا کې د وړو تمویلاتو ادارو هم د ګرامین ماډل پر بنسټ د وړو تمویلاتو پروګرامونه پلي کړي دي، چې د ټولنې پراختیا او د بېوزلۍ پر کمولو تمرکز کوي.

په افغانستان کې د ګرامین بانک ماډل پلي کول

دا چې د نړۍ په نورو هېوادونو کې د ګرامین بانک په څېر ماډلونو هیله بښونکې پایلې درلودلې دي، افغانستان هم کولای شي د دې ماډل څخه په الهام اخیستلو د اسلامي شریعت په رڼا کې د اسلامي اقتصاد او بانکوالۍ د اصولو په پام کې نیولو سره په هېواد کې ورته ماډل پلی کړي. د دې ډول ماډل د پلي کولو په لړ کې فرصتونه او ننګونې شتون لري، په افغانستان کې دې ورته ماډل احتمالي ګټې او ننګونې لاندې څېړل کیږي.

فرصتونه:

وړو مالي تمویلاتو ته زیاته تقاضا

افغانستان د ټیټ عاید لرونکو اشخاصو او کورنیو لوی نفوس لري چې بانکي خدماتو او مالي سرچینو ته لاسرسی نلري. د وړو مالي تمویلاتو تقاضا د داسې اشخاصو په منځ کې ډېره ده، په ځانګړې توګه په ټولنه کې د هغو کسانو په منځ کې چې د کلتوري او اقتصادي دلایلو له امله له مالي شمولیت څخه محروم دي. له اسلامي شرعي قانون سره سم د ګرامین بانک ماډل پلي کول کولای شي د کوچنیو سوداګریو پیلولو او د دې خلکو د ژوند ښه کولو لپاره اړینه پانګه چمتو کړي. سربېره پر دې، افغانستان قوي ټولنیزې اړیکې لري چې د کوچنیو ډلو پر بنسټ د تمویلاتو جوړښتونو د برابرولو لپاره کارول کیدای شي. د وړو مالي تمویلاتو کاروونکي په کوچنیو ډلو ویشل به وکولای شي چې حساب ورکولو او متقابل ملاتړ ته وده ورکړي. دا جوړښت کولای شي د تمویلاتو بیرته ورکولو کچه لوړه کړي او د وړو مالي تمویلاتو کاروونکو ترمنځ همکاري وهڅوي. د ګرامین بانک ماډل دا موخه چې د ټولنې هغو غړو ته د تمویلاتو چمتو کول په پام کې نیسي، چې د کلتوري دلایلو له امله له مالي شمولیت څخه محروم دي، د افغانستان له اړتیا سره سمون لري او دا موخه کولای شي چې په اقتصادي شمولیت کې د خلکو لوړه سلنه ترلاسه کړي. د وړو مالي تمویلاتو له لارې د داسې اشخاصو ځواکمنول کولای شي چې د کورنیو او اقتصادي ودې د ښه والي په څېر پراخې ټولنیزې ګټې ولري.

ښه امنیتي وضعیت

که تېرې څو لسیزې په پام کې ونیول شي نو دا څرګنده ده چې افغانستان د څو لسیزو جګړو او بې ثباتۍ سره مخ وو چې د اقتصادي پراختیا او مالي خدماتو ته د لاسرسي مخه یې نیولې وه. اوسنی امنیتي وضعیت د تېرو څلورو لسیزو په پرتله خورا ښه دی چې د وړو مالي تمویلاتو د نوښتونو لپاره یې یو ډېر مناسب چاپېریال رامنځته کړی دی. په وروستیو کلونو کې، افغانستان په خپل امنیتي وضعیت کې یو ډراماتیک بدلون تجربه کړ چې دا د ګرامین بانک په څېر ماډل د پلي کولو لپاره یو ځانګړی فرصت په ګوته کوي. د امنیتي شرایطو ښه والي په هغو سیمو کې د وړو مالي تمویلاتو مؤسسو (MFIs) د جوړولو او فعالیت لپاره یو ښه فرصت دی چې پخوا د تاوتریخوالي او ناکراریو له امله ناممکن وو. دا ثبات د وړو مالي تمویلاتو ادارو ته دا توان ورکوي چې محرومو خلکو ته لاسرسی ولري، په ځانګړې توګه په کلیوالي سیمو کې چې مالي خدمات پکې کم دي. هر څومره چې امنیتي وضعیت ښه کیږي، ټولنې په ډله ییزو اقتصادي فعالیتونو کې ډېرې ښکیلیږي. خوندي چاپېریال د د وړو مالي تمویلاتو د احتمالي کاروونکو ترمنځ باور پیاوړی کوي او د ډلو پر بنسټ د وړو مالي تمویلاتو ماډلونه ډېر دوامداره کوي. د وړو مالي تمویلاتو کاروونکي کولای شي د پیوستون ډلې جوړې کړي، لکه څنګه چې د ګرامین

بانک په ماډل کې ليدل کيږي، چې حساب ورکول زياتوي او د پور د بيرته ورکولو په برخه کې د پاتې راتلو خطر کموي.

اوسنيو امنيتي پرمختګونو د ملګرو ملتونو او مختلفو غير دولتي ادارو په شمول نړۍوال سازمانونه هڅولي دي چې په افغانستان کې د وړو مالي تمويلاتو سکتور لپاره خپل ملاتړ زيات کړي. دا سازمانونه کولای شي چې د وړو مالي تمويلاتو پروګرامونو د جوړولو او دوام لپاره اړين تمويل، روزنه او سرچينې چمتو کړي او ډاډ ترلاسه کړي چې د هغوی پروګرامونه د سيمې شرايطو او اړتياوو سره سمون لري. سربېره پر دې، يو خوندي چاپيريال کولای شي اقتصادي بيارغونه وهڅوي او افرادو ته دا توان ور په برخه کړي چې په کوچنيو سوداګريو کې د خپلو پانګونو له لاسه ورکولو د ويرې څخه پرته پانګونه وکړي. په داسې حالت کې به د وړو مالي تمويلاتو خدمتونو ته تقاضا زياته شي او د وړو مالي تمويلاتو ادارو لپاره به يو قوي بازار رامنځته شي.

ننګونې

سره له دې چې مالي سواد د ګرامين بانک د ماډل بنسټ جوړوي، د افغانانو د پام وړ شمېر وګړي مالي سواد نلري چې د مالي محصولاتو او مالي چارو په اغېزمنه توګه اداره کولو لپاره اړين ګڼل کيږي. له کافي زدکړې او روزنې څخه پرته، د وړو مالي تمويلاتو کاروونکي ممکن د باخبره پريکړو کولو لپاره له ستونزو سره مخ شي او د تمويلاتو د بيرته ورکولو په برخه کې د پاتې راتللو خطر زيات کړي. سربېره پردې، د ټرانسپورټ او مخابراتي سيستمونو او مالي زيربناوو په شمول د افغانستان زيربناوې د بنګله ديش په پرتله وروسته پاتې دي. دا چاره کولای شي د وړو مالي تمويلاتو خدماتو وړاندې کول پيچلي کړي، په ځانګړې توګه په کليوالي سيمو کې چې مالي ادارو ته لاسرسی پکې محدود دی.

حل لارې څه دي؟

په افغانستان کې پر مالي سواد او زده کړې تمرکز

د مالي سواد د نشتوالي ننګونې ته د رسيدنې او په مؤثره توګه په افغانستان کې د ګرامين بانک په څېر د وړو مالي تمويلاتو د ماډل پلي کولو لپاره پر مالي سواد او زدکړو تمرکز ډير اړين دی. دا تمرکز د جامع روزنيزو پروګرامونو او د سوداګرۍ د پراختيا د ملاتړ له لارې ترلاسه کيدای شي، چې د وړو مالي تمويلاتو کاروونکي ځواکمنوي او د پانګونو او مالي چارو د اداره کولو په برخه کې د هغوی د برياليتوب وړتيا لوړوي. د دې موخې د ترلاسه کولو لپاره، د مالي سواد او زدکړې ورکشاپونو او د زدکړې لپاره يو داسې چاپيريال او وسيلې چمتو کولو ته اړتيا ده چې د اساسي مالي مفاهيمو لکه: د بودجې جوړولو، سپما، او د مهمو مالي اصطلاحاتو په اړه پوهه راونغاړي. دا ورکشاپونه کولای شي د وړو مالي تمويلاتو له کاروونکو سره مرسته وکړي چې په مؤثره توګه د مالي چارو د اداره کولو او د خپلو مالي چارو په اړه د باخبره پريکړو کولو اهميت درک کړي. دا چاره د محلي روزونکو پر مټ ترسره کيدلای شي چې د سيمو له کلتور سره بلد وي او کولای شي په مؤثره توګه له ګډونوالو سره اړيکه ونيسي او ډاډ ترلاسه کړي چې محتوا اړونده او د لاسرسي وړ ده. د تمويل د شرايطو په اړه د ځانګړو روزنيزو پروګرامونو چمتو کول د وړو مالي تمويلاتو کاروونکو سره مرسته کوي چې خپل مکلفيتونه او د تمويل اغېزې درک کړي. سربېره پردې، په ملي او محلي ژبو کې د مالي سواد زدکړې د سرچينو مرکزونو جوړول به د وړو مالي تمويلاتو کاروونکي د دې جوګه کړي چې د سوداګرۍ د مديريت د وسيلو او مالي سرچينو ته د لاسرسي د موندلو په اړه معلومات ترلاسه کړي. دا مرکزونه کولای شي د متشبثينو ترمنځ د پوهې شريکولو او د شبکو جوړولو لپاره د يوه واحد ځای په توګه کار وکړي. د مالي سواد سرچينې نه يوازې په ليکلې بڼه بلکې د رسنيو له لارې په کيسه ييزه او انځوريزه بڼه هم کيدلای شي څکه چې د افغانانو عمومي سواد دې ته اړتيا لري. په ورته ډول، ډيجيټل وسيلو او پليټ فارمونو ته لاسرسی، لکه د محاسبې سافټوير او د آنلاين بازار موندنې سرچينې، کولای شي د وړو مالي تمويلاتو کاروونکو سره مرسته وکړي چې خپل کاروبارونه په مؤثره توګه اداره کړي. د وړو مالي تمويلاتو کاروونکو، متشبثينو، او ملي او محلي پانګوالو په ګډون د پروګرامونو او ورکشاپونو تنظيمول کولای شي د شبکو په جوړولو کې مهم رول ولوبوي څکه چې له دې لارې، د وړو مالي تمويلاتو کاروونکي کولای شي په کاري ساحه کې د متشبثينو او پانګوالو سره اړيکه ونيسي، د يو بل له تجربو څخه ګټه پورته کړي، او د همکارۍ فرصتونه وپلټي.

د مالي او تخنيکي زيربناوو پراختيا

د ډيجيټل مالي خدماتو پراختيا ته وده ورکول کولای شي د وړو مالي تمويلاتو سرچينو ته د لاسرسي په کچه کې د پام وړ زياتوالی رامنځته

کړي. په دې کې د موبایل بانکوالی او ډیجیټل اداینو وسایل شامل دي چې کاروونکو ته د دې توان ورکوي چې په آسانۍ سره خپلې مالي چارې او معاملې اداره کړي. د موبایل بانکوالۍ ټکنالوژۍ او ډیجیټل اداینو په کارولو سره، مالي ادارې کولای شي په لرې پرتو سیمو کې محرومو خلکو ته لاسرسی پیدا کړي. د مالي ټکنالوژۍ (Fintech) شرکتونو سره همکاري کولای شي د افغان کاروونکو له اړتیاوو سره سم د نوښتګرو مالي محصولاتو معرفي کول آسانه کړي. دا همکارۍ کولای شي د کاروونکو اپلیکیشنونو (کاریالونو) په پراختیا کې مرسته وکړي چې د تمویلاتو پروسه ساده کړي او د کاروونکو ترمنځ مالي سواد ښه کړي.

د بانکي عملیاتو لپاره په اړینو فزیکي زیربناوو کې پانګونه اړینه ده. په دې کې په کلیوالي سیمو کې د وړو مالي تمویلاتو څانګې جوړول شامل دي ترڅو ډاډ ترلاسه شي چې خدمات د هغو کسانو لپاره د لاسرسي وړ دي چې ورته ډېره اړتیا لري. سربېره پر دې، په ټول هېواد کې د انټرنټ اتصال زیاتول د ډیجیټل مالي خدماتو بریالیتوب لپاره خورا مهم دي. په داسې زیربناوو کې پانګونه کولای شي د خلکو لاسرسی آنلاین بانکوالۍ او مالي خدماتو ته زیات کړي، چې په پایله کې به د وړو مالي تمویلاتو د ادارو د پوښښ ساحه پراخه شي. په ورته ډول، د نړۍوالو سازمانونو، لکه ملګرو ملتونو او مختلفو غیر دولتي سازمانونو سره ښکیلتیا، کولای شي د افغانستان د مالي زیربناوو د پراختیا لپاره اړین تمویل او تخنیکي مرسته چمتو کړي. دا سازمانونه کولای شي د هغو پروژو په پلي کولو کې مرسته وکړي چې هدف یې د مالي سواد لوړول، ظرفیت لوړول، او ټکنالوژۍ ته لاسرسی ښه کول دي.

پایله

افغانستان له اسلامي شرعي اصولو سره سم وړو مالي تمویلاتو ته د لاسرسي په برابرولو سره کولای شي محلي اقتصاد وهڅوي او تشبث ته وده ورکړي. د وړو مالي تمویلاتو په کارولو سره، کوچني شرکتونه او سوداګرۍ کولای شي خپل کاروبارونه پراخ کړي او د ډېرو دندو او کارموندنې فرصتونو په رامنځته کولو، د کورنیو عاید زیاتولو، او په ټولیزه اقتصادي وده کې مرسته وکړي. سربېره پر دې، څېړنې ښیي چې د ګرامین بانک ماډل د کورنیو د بې وزلۍ په کمولو او د کوچنیو سوداګریو له لارې د عاید ترلاسه کولو لپاره د افرادو په وړتیا مثبته اغېزه کوي. په افغانستان کې د دې ماډل پلي کول کولای شي د بې وزلۍ د کچې په کمولو او د ډېرو کورنیو د ژوند د معیار په ښه کولو کې مرسته وکړي. همداراز، د تمویل لپاره د ډلو پر بنسټ چلند ټولنیز یوالي او د ټولنې شمولیت پیاوړی کوي. لکه څرنګه چې د وړو مالي تمویلاتو کاروونکي د تمویلاتو د بیرته ورکولو او د سوداګرۍ په پراختیا کې د یو بل ملاتړ لپاره یوځای کار کوي، دا چاره کولای شي د ټولنې اړیکې پیاوړې کړي او پرمختګ ته وده ورکړي.

څرنګه چې د ګرامین بانک د وړو مالي تمویلاتو ماډل نه یوازې په بنګله دیش کې د میلیونونو خلکو ژوند بدل کړی دی بلکې په نړۍواله کچه یې ورته نوښتونه هم هڅولي دي، نو په افغانستان کې د ګرامین بانک ماډل پلي کول د مالي شمولیت او اقتصادي پراختیا د زیاتوالي لپاره هم یوه عملي سیناریو وړاندې کوي. که څه هم د مالي سواد اړتیا او د مالي او ټکنالوژیکي زیربناوو د پراختیا په څېر ننګونې باید حل شي، خو د وګړو او ټولنو لپاره احتمالي ګټې د پام وړ دي. افغانستان د ټولنو په ملاتړ او له مالي پلوه محرومو خلکو ته د ځواک ورکولو په تمرکز سره کولای شي د وړو مالي تمویلاتو یو داسې چاپیریال رامنځته کړي چې د مثبت بدلون څرګندوی وي.

انورالله حیات، د افغانستان بانک د خېړونو ارشد مدیر

اخذلیکونه:

1. Grameen Bank. (n.d.). Grameen Bank – Bank for the Poor. Retrieved December 25, 2024, from https://grameenbank.org.bd/
2. Yunus, M. (2022). Small loans, big dreams: Grameen Bank and the microfinance revolution in Bangladesh, America, and beyond (2022 ed.). PublicAffairs.
3. Grameen Bank. (2024). Monthly report in USD - December 24. https://grameenbank.org.bd/archives/monthly/monthly-report-in-usd-December24
4. Khandker, S. R. (2005). Microfinance and Poverty: Evidence Using Panel Data from Bangladesh. The World Bank Economic Review, 19(2), 263-286.
5. Global Development Research Center. (n.d.). Grameen support group. https://www.gdrc.org/icm/grameen-supportgrp.html
6. Morduch, J. (1999). The Microfinance Promise. Journal of Economic Literature, 37(4), 1569-1614.
7. Nair, S. (2009). Self-Help Groups in India: A Study of Their Impact on Women's Empowerment. Journal of Social Issues, 65(3), 563-580.
8. Pitt, M. M., Khandker, S. R., & Cartwright, J. (2006). Empowering Women with Micro Finance: Evidence from Bangladesh. Economic Development and Cultural Change, 54(4), 791-831.
9. Yunus, M., & Moingeon, B. (2010). Building Social Business Models: Lessons from the Grameen Experience. Long Range Planning, 43(2-3), 308-325.

رمز مبارزه با فساد: چگونه تکنالوژی دولتی مبارزه با فساد را دگرگون می‌سازد

فساد مانعی بزرگ فرا راه انکشاف و توسعه است. این پدیده به طور نامتناسب بر فقرا و آسیب‌پذیرترین طیف‌های جامعه تأثیر می‌گذارد، هزینه‌ها را افزایش و دسترسی به خدمات اساسی را کاهش می‌دهد.

بانک جهانی نزدیک به سه دهه است که با فساد مبارزه می‌کند. از زمان سخنرانی تاریخی رئیس بانک جهانی، جیمز وولفنسن، در سال ۱۹۹۶ تحت عنوان «سرطان فساد»، این نهاد جهانی در خط مقدم مبارزه با فساد و تقویت نهادهای دولتی قرار داشته است. بانک جهانی اکنون با استفاده از ابزارهای تکنالوژی دولتی یا نوآوری‌های دیجیتلی، در راستای افزایش شفافیت و پاسخ‌گویی گام برمی‌دارد.

تمرکز بر این روی کرد، پاسخی است به نیاز کشورهای عضو برای بهبود کارایی، حفاظت از سرمایه‌گذاری‌های مربوط به تغییر اقلیم، که پیش‌بینی می‌شود تا سال ۲۰۳۰ سالانه به ۱۰۰ میلیارد دالر برسد، تقویت تلاش‌ها برای بازگرداندن دارایی‌های غیرقانونی، و نیز پاسخ به مطالبات روز افزون مردم برای شفافیت و حساب‌دهی در عملکرد دولت‌ها.

تکنالوژی دولتی محرکی برای اصلاحات سیستماتیک

تکنالوژی دولتی یک روی کرد نوآورانه و تحول‌گرا است که به‌صورت بنیادی به نارسایی‌های اساسی می‌پردازد که زمینه ساز

فساد سیستماتیک‌اند. بوسیله تلفیق ابزارهای دیجیتلی با اصلاحات گسترده‌تر در نظام حکومتداری، تکنالوژی دولتی می تواند بسترهای فساد را در صورتی که با شرایط محلی سازگار گردد و در چارچوب یک نظام حمایوی مؤثر به اجرا درآید، از ریشه برچیند.

ابزارهای دیجیتلی، ارائه خدمات عامه را با گسترش دامنه دسترسی، افزایش شفافیت و بهبود کارایی ارتقا می‌بخشد. در عین حال، تکنالوژی دولتی نقش مهمی در کاهش زمینه های فساد دارد. برای مثال، دیجیتل‌سازی روند صدور جوازها از طریق پورتال‌های رسمی دولت، فرصت‌های رشوه‌گیری و تبعیض را به‌طور قابل ملاحظه‌ای کاهش می‌دهد.

چگونگی مقابله ابزارهای تکنالوژی دولتی با فساد

در ذیل درباره این که چگونه ابزارهای مشخص دیجیتلی، عوامل گوناگون فساد را هدف قرار می‌دهند، مرور کلی ارائه می شود. جدول تفصیلی را می‌توانید در این‌جا مشاهده کنید.

سیستم بنیادی	عوامل فساد	انواع فساد	ابزارهای تکنالوژی دولتی	مثال مطالعه موردی
کنترول معلومات	نابرابری معلومات	نشر معلومات محرم تجارتی به بیرون، سوء استفاده از نفوذ	پورتال‌های حکومت الکترونیک، ابتکارات معلومات باز، و پلتفارم‌های دیجیتلی شفافیت	**نایجریا**: پروژه «اشتغال دولت و مصارف برای نتایج» یک پورتال مدیریت مالی دولتی آنلاین را راه‌اندازی کرد که نظارت بر هزینه‌ها را بهبود بخشید و خطرات فساد را کاهش داد.
شفافیت و پروسه	نبود شفافیت و پروسیجرهای پیچیده و مغلق	رشوه‌گیری، همکاری پنهانی و کمیشن‌های غیرقانونی	پلتفارم‌های تصمیم‌گیری دولتی، دیجیتل‌سازی پروسه‌ها، و جریان‌های کاری دیجیتلی	**جمهوری مولداوی**: دیجیتل‌سازی خدمات دولتی پروسه‌های مقرراتی را ساده ساخته و منجر به کاهش فساد و مصارف رعایت از قوانین در کسب‌وکارها شده است.
سوء استفاده از قدرت	اختیار گسترده و مداخله سیاسی	خویش‌خوری، واسطه‌گرایی، غنامندی نامشروع	بلاک‌چین، نظارت مبتنی بر هوش مصنوعی/یادگیری ماشین، ابزارهای تفتیش دیجیتلی، استخدام مبتنی بر شایستگی	**هند**: امتحانات آنلاین واجدشرایط بودن معلمین (TET) روند اعتباردهی را تسهیل بخشیده، واسطه‌ها را حذف نموده و فساد را کاهش داده است.
خلاهای ارائه خدمات	تقاضای بالا و موانع مصرف	رشوه‌گیری، جانبداری و تبعیض	پورتال‌های خدمات آنلاین، ابزارهای شفافیت هزینه و اپلیکیشن‌های خدمات موبایلی	**هند**: انتقالات مستقیم امتیازات (DBT) در بیمه زراعتی، پرداخت‌های مستقیم به دهاقین را تضمین کرده، واسطه‌ها را دور زده و خطرات فساد را به حداقل رساند.
پاسخگویی و و ظرفیت	نظارت ضعیف و معاش ناکافی	اختلاس، رشوه، تخطی از اصول صداقت و شفافیت	دشبوردهای نظارت بموقع، سیستم‌های شفاف پرداخت معاش و پلتفارم‌های مشارکت شهروندان	**زیمبابوی**: سیستم‌های معلومات مدیریت مالی (FMIS) باعث بهبود پیگیری مصارف سکتور صحت و شفافیت در پرداخت معاشات گردید.

تأثیر واقعی: مطالعات موردی تحلیلی

ابزارهای تکنالوژی دولتی نتایج قابل سنجش را در مناطق مختلف به همراه داشته‌اند. در ذیل چند مثال از بعضی کشور را با شما شریک می‌سازیم:

- دیجیتل‌سازی مراحل مقرراتی در **مولداوی** فرصت های رشوه‌گیری را تقلیل بخشید.
- سیستم آنلاین امتحانات در **پاکستان** واسطه را در روند اعتباردهی به معلمین از بین برد.
- ابتکار پرداخت مستقیم امتیازات در **هند**، پرداخت های بیمه‌ای شفاف و مستقیم به دهاقین را تضمین نمود.
- در **فیلیپین**، استفاده از سیستم‌های ثبت معاملات تجارت الکترونیکی و شناسایی دیجیتلی، پروسه‌های تأیید هویت را بهبود بخشید و تضمین نمود که کمک ها به دست مستفیدشوندگان واقعی می‌رسند.

ایکوسیستم تکنالوژی دولتی ضدفساد

ما باور داریم که برای اثربخشی تکنالوژی دولتی، موجودیت چهار عنصر اساسی ذیل، ضروری است:

- **زیرساخت‌های تکنالوژیکی:** انترنت و برق قابل‌اعتماد ضروری هستند.
- **سواد دیجیتلی:** مقامات و شهروندان باید توانایی استفاده مؤثر از سیستم‌های دیجیتلی را داشته باشند.
- **چارچوب‌های حقوقی:** پروسه‌های دیجیتلی باید از نظر قانونی به رسمیت شناخته شوند تا از رعایت قوانین و مشروعیت آن‌ها اطمینان حاصل گردد.
- **فرهنگ بنیادی:** دولت‌ها باید شفافیت و پاسخ‌گویی را بپذیرند.

کاربرد تکنالوژی دولتی بدون خطر نیست. نگرانی در باره حریم خصوصی، به حاشیه راندن اقشار محروم از خدمات دیجیتلی، و وابستگی به تأمین‌کنندگان خارجی تکنالوژی، از جمله خطرات قابل توجهی در این زمینه هستند. بانک جهانی تلاش می‌کند این خطرات را با طرح و تدوین راه‌حل‌هایی فراگیر، متناسب با شرایط محلی، و هماهنگ با اصلاحات گسترده‌تر در نظام حکمرانی، کاهش دهد.

فراخوان به عمل: شکل‌دهی آینده‌ی مبارزه با فساد از طریق تکنالوژی دولتی

برای مبارزه مؤثر با فساد، تکنالوژی دولتی باید در چارچوب ایکوسیستم اصلاحات جامع تطبیق شود. ابزارها باید متناسب با شرایط خاص هر منطقه طراحی شده و با اصلاحات بنیادی مدغم شوند تا پاسخ‌گوی نیازهای همه شهروندان باشند.

در **فورم بین المللی مشارکت‌ها برای مبارزه با فساد در تاریخ ۸–۹ اپریل ۲۰۲۵**، به بررسی دقیق‌تر این موضوعات خواهیم پرداخت و به بررسی رویکردهای مبتنی بر ایکوسیستم مبارزه با فساد خواهیم پرداخت. پالیسی‌سازان، تمویل کنندگان، متخصصین تکنالوژی و شهروندان به این گفتگو دعوت می‌شوند. بیایید با هم برای ساختارهای حکومتداری شفاف و پاسخ گو تلاش کنیم تا شهروندان را توانمند ساخته و توسعه پایدار را به پیش ببریم.

ترجمه: سید آصف فکرت عضو بورد ترجمه د افغانستان بانک

منبع:

World Bank. (2025). *Code against corruption: How GovTech is reshaping the fight against corruption.* https://blogs.worldbank.org/en/governance/code-against-corruption--how-govtech-is-reshaping-the-fight-again

پول ما هویت ماست و ثبات آن ثبات اقتصاد ما. آنرا در داد و ستد های داخلی بکار می بریم و نمیگذاریم از ارزش آن کاسته شود.

مرکزي بانکونه باید د انفلاسیون کچې د راکمولو تر وروستي پړاو پورې محتاط واوسي

په دې وروستیو میاشتو کې په مالي بازارونو کې د خوښ باورۍ احساس زیات شوی دی، ځکه چې پانګه وال باور لري چې د انفلاسیون پر وړاندې مبارزه خپل "وروستي پړاو" ته رسیدلې او مرکزي بانکونه به په راتلونکو میاشتو کې په خپلو پولي سیاستونو کې د دې لپاره نرمښت او اساني رامنځته کړي، ترڅو د ټکټانې نرخ راکم او د پیسو عرضه زیاته کړي. د ونډو بازارونو سږ کال د نړۍ په کچه د پام وړ وده کړې ده. د شرکتونو او دولتونو لخوا د پورونو اخیستلو اړوند د لګښتونو ترمنځ د توپیر کچه راکمه شوې ده. د لویو غوړیدونکو اقتصادونو اسعار او د پانګې بهیرونه په مقاومت لرونکي او ارتجاعي حالت کې پاتې شوي دي، پداسې حال کې چې ګڼو کوچنیو او لږو پرمختللو اقتصادونو د تمویل نړۍوالو بازارونو ته لاسرسی موندلی دی.

خو بیا هم، د دې وروستي پړاو په اوږدو کې ښايي ځینې خنډونه رامنځته شي، لکه څنګه چې موږ یې د نړۍوال مالي ثبات په وروستي راپور کې ښیو. ښايي جیوپولیټیکي کړکیچونه او شخړې زیاتې شي او په پایله کې د پانګه والو په احساساتو منفي اغېزه وکړي. د سوداګریزو ملکیتونو او جایدادونو ستونزې لا سختې شوې دي، چې ښايي په ځینو پور ورکونکو باندې فشار زیات کړي. د چین مالي بازارونه د ملکیتونو سکتور د روانو ستونزو له امله د فشار لاندې دي. پر دې اړینو ستونزو او اندېښنو سربېره، د پور اړوند خطرونو سره مخ کېدل مخ پر زیاتېدو دي، په ډېری هېوادونو کې عامه او خصوصي سکتورونه په زیاته کچه پورونه اخلي، سره له دې چې د ټکټانې نرخونه لا تراوسه لوړ دي او ښايي اقتصادي وده هم ګړندۍ نه شي، لکه څنګه

چې د نړۍوال اقتصادي لید لوري (World Economic Outlook) لخوا اټکل شوې ده.

که یو ګام شاته ولاړ شو، وروستي شواهد ښيي چې په ځینو هېوادونو کې د انفلاسیون کمېدل ښايي ورو او حتی ودرېدلي وي، او ښايي بنسټیز انفلاسیون په ځینو سکتورونو کې دوامداره وي. په ځینو مواردو کې، هسته يي یا اصلي انفلاسیون د پرله پسې میاشتو لپاره د شنونکو د اټکلونو برعکس زیاتوالی مومي. کیدای شي مهم او کلیدي شاخصونه او له تمې څخه زیاتې څېړنې د وروستي پړاو نظریه او د اړوندو پانګه والو خوشبیني وننګوي، چې دا چاره په باالقوه توګه د مالي بازارونو د بیا بیې اېښودنې او زیاتو نوسانونو لامل ګرځي.

نښتې (دوامداره) انفلاسیون

په ټوله نړۍ کې له چټکه کمېدو وروسته، انفلاسیون په دې وروستیو کې په بیلا بیلو هېوادونو کې زیات انشعابي او متفاوت حالت غوره کړی دی. د روان کال معلومات ښکاره کوي چې هسته يي یا اصلي انفلاسیون په یو شمېر لویو پرمختللو او غوړېدونکو اقتصادونو (چک جمهوریت، فرانسه، جرمني، ایټالیا، فیلیپین، سویلي افریقا، سویډن، بریټانیا او د امریکا متحده ایالاتونو) کې په دې وروستیو دریو میاشتو کې د تېرو دریو میاشتو په پرتله ګړندی شوی دی.

راتلونکي ته په کتو، ځینې پانګه وال داسې وړاندوینه کوي چې ښايي د بیو فشارونه په چټکۍ سره راکم نشي. د راتلونکي کال یا دوو کلونو لپاره په لویو اقتصادونو کې د انفلاسیون اړوند توقعات، چې د اسمي او په انفلاسیون پورې تړلي د دولتي بانډونو د عوایدو ترمنځ د توپیر په وسیله ښودل کیږي، یو ځل بیا د لوړېدو په حالت کې دي. مهمه خبره دا ده چې یاد توقعات لا هم د مرکزي بانک له هدف کچې څخه لوړ دي، لکه په فرانسه، بریټانیا او متحده ایالاتو کې ۲ سلنه یا په برازیل او مکسیکو کې ۳ سلنه. د انفلاسیوني توقعاتو نور شاخصونه او اندازه کوونکي لکه د انفلاسیوني توقعاتو په اړه له کورنیو سرویګانو څخه ترلاسه شوي معلومات، نسبتاً زیات ثبات لرونکي او کره بریښي.

د انفلاسیون کچې بیا لوړېدل

د حکومتي بانډونو عواید ښيي، چې د راتلونکي یو یا دوو کلونو لپاره د انفلاسیون تمې لوړې شوې دي.

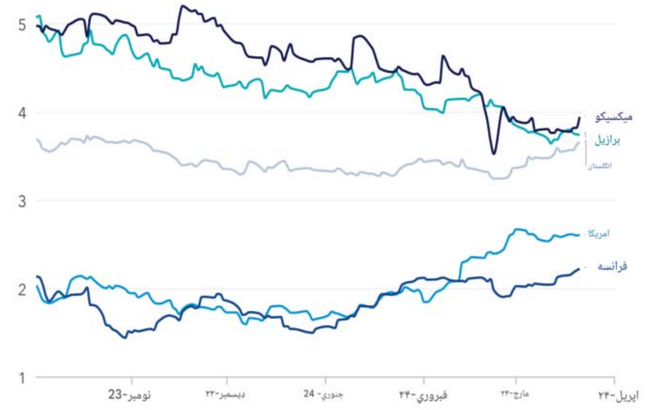

سرچینې: بلومبرګ فاینس .L.P او د پیسو نړۍوال صندوق د کارکوونکو محاسبې.

یادونه: اټکل شوی انفلاسیون د بازار له تمو سره سم د انفلاسیون له نرخونو سره مطابقت لري چې د اسمي عاید څخه د دوه کلونو د انفلاسیون سره تړلو دولتي بانډونو د عوایدو د تفریق څخه لاسته راځي.

IMF

د بانډونو له عوایدو څخه د انفلاسیون رامنځته شوې تمې

(سلنه)

په ورته وخت کې، د جیوپولیټیکي کړکیچونو شدت کولای شي د سمندري ټرانسپورټ او انرژۍ تولید نور هم ګډوډ کړي او یو ځل بیا انفلاسیون لوړ کړي. تر اوسه پورې، مالي بازارونه د انفلاسیون کچې د ټیټیدو د ودرېدو او نورو خنډونو او خطرونو په اړه په پراخه کچه هیله مند پاتې دي، ځکه چې د اقتصادي تګلارو د ناڅرګندتیا کچې د لوړیدو سربیره، اوس مهال د اصلي شتمنیو په بېلابیلو کټګوریو کې د نوسانونو کچې ټیټې شوي دي.

د انفلاسیون د بدلونونو او احتمالي خطرونو پر وړاندې سمدلاسه غبرګون نه ښودل

د احتمالي خطرونو لکه ټیټې اقتصادي ودې، لوړ انفلاسیون او نورو سربیره، د شتمنیو د بیو نوسان د اقتصادي تګلارو د ناڅرګندتیا له کچو څخه په پام وړ ډول ټیټه پاتې شوې ده.

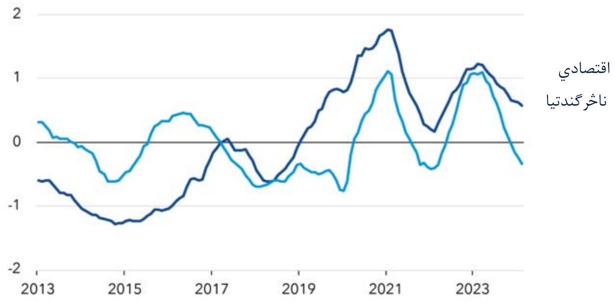

سرچینې: باکر، بلوم او ډیویس (۲۰۱۴)؛ بلومبرګ فایننس .L.P او د پیسو نړۍوال صندوق د کارکوونکو محاسبې.
یادونه:) داقتصادي تګلارې د ناڅرګندتیا شاخص(د ۱۲ میاشتني متحرک اوسط Z– درجه بندي ده په داسې حال کې چې (د شتمنیو د بیو اوسط نوسان) د ونډو لپاره د شیکاګو بورډ آپشنز د تبادلې د نوسان شاخص، د بلومبرګ د لوړ عاید لرونکي بانډ د نوسان شاخص او ډیویچ بانک د بهرنیو اسعارو د تبادلې نوسان شاخص د اوسط z– درجه بندۍ ۱۲ میاشتنی متحرک اوسط دی. Z– درجه بندي یو معیاري درجه بندي ده؛
0= د اوږد مهاله اوسط، 1–/+ = د اوسط څخه ښکته/پورته یو معیاري انحراف

IMF

د شتمنیو د بیو نوسان او د اقتصادي تګلارو ناڅرګندتیا د بیا بیې اېښودنې خطرونه

په دوديز ډول، د شتمنیو د بیو نوسان او اقتصادي ناڅرګندتیا ترمنځ انحراف د نوسانونو څپې زیاتوي. دا زیاتوالی هغه مهال رامنځته کېدلی شي چې پانګوال د ناوړه اقتصادي ټکانونو له امله حیران شي او اړ وي چې د لوړې اقتصادي ناڅرګندتیا له امله د خپلو شتمنیو بیا ارزښت اېښودنه ترسره کړي.

د دغو ناوړه اقتصادي ټکانونو یوه بېلګه د وروستي پړاو پر مهال د انفلاسیون ناڅاپي لوړوالی کیدای شي. که څه هم چې په بېلابېلو هېوادونو کې د راتلونکي انفلاسیون اټکل لږ څه لوړ شوی، پانګوال لا هم د بنسټیزې تګلارې پر بنسټ د انفلاسیون د نرخونو کموالي ته هیله من دي، چې له دې ډلې د اروپا مرکزي بانک او د برازیل مرکزي بانک د انفلاسیون په نرخ کې د شاوخوا ۷۵ بیسس پواينټو د کمښت تمه لري.

په امریکا کې د انفلاسیون نرخ د لوړېدو سره سم، د فدرالي زېرمو بانک تمه لري چې د انفلاسیون نرخ شاوخوا ۵۰ بیسس پواینټه راکم شي. همدا ډول پانګوال پر دې باور لري چې د مرکزي بانکونو اړوند معلومات به د پولي سیاست بهیر اسانه کړي چې د انفلاسیون د لوړېدو بهیر نور هم ورو شي، خو که چېرې د انفلاسیون کچه لوړه پاتې شي، نو ښايي دا لوړې تمې چې د انفلاسیون لوړه کچه به له بانډونو څخه تر ونډو او کریپټو شتمنیو پورې د شتمنیو ارزان یا یوځلي پلور رامنځته کړي، له منځه ولاړې شي.

په دې سناریو کې به مالي شرایط په پراخه کچه سخت شي. له څه وړاندې به ځینې پانګه وال د خپلو شتمنیو د ارزښت له زیانونو سره مخ شي، په ځانګړې ډول هغه پانګه وال چې په پور متکي دي، د هغوی منفي عواید به لا ډېر شي. په نړۍواله کچه، پور اخیستونکي به د پور د بیا ورکولو پر مهال له ستونزو سره مخ شي، ځکه چې د بانډونو عواید یا ګټه به لوړه شي.

په دې حالت کې، د غوړېدو په حال کې هېوادونو پور اخیستونکي ډېر زیانمن کیږي. د دې هېوادونو ډېری صادروونکي له وړاندې د پور ورکړې له لارې د نوي پور له نرخونو سره مخ دي، چې په امریکایي ډالرو د دوی د پخوانیو ناتصفیه شوو بانډونو د ټکټانې له کچې څخه لوړ دي. تر ټولو زیان منونکي اقتصادونه یعنې هغه هېوادونه چې د B او CCC یا له دې څخه د ټیټ کریډیټ درجه بندي لري، د انفلاسیون د نرخ تر ټولو ډېر زیاتوالی تجربه کوي. د انفلاسیون له امله د نړۍوالو مالي شرایطو سختوالی به د بیا تمویل ترلاسه کول لا نور هم ستونزمن کړي.

د انفلاسیون کمولو ژمنه

د انفلاسیون د کمولو په بهیر کې هر ډول ځنډ کولای شي پانګه‌وال حیران کړي، په ځانګړې ډول هغه کسان چې باور لري د انفلاسیون پر وړاندې جګړه لا پخوا بریالۍ شوې او ټیټ نرخونه به بېرته حاکم شي. خو هغو اقتصادونه چې لا هم دوامداره او له ټاکل شوي هدف لوړ انفلاسیون تجربه کوي، مرکزي بانکونه یې باید د پولي تګلارو په نرمولو کې بیړه ونه کړي، تر څو وروسته اړ نه شي خپلې پریکړې بېرته واخلي.

دوی باید د هغو پانګه‌والو د خوښ باورۍ د تمو پر وړاندې مقاومت وکړي، چې غواړي مالي سیاستونه ژر بېرته نرم شي،

ځکه چې دا باور د مالي بازارونو ثبات ته زيان رسولی شي. البته، که چيرې انفلاسيون په دوامداره توګه د ټاکل شوې موخې په لور روان وي، مرکزي بانکونه بايد د خپلو تګلارو سختوالی په تدريجي ډول راکم کړي، ترڅو اقتصاد ته لازم ثبات او اطمينان ورکړي.

د مالي ثبات د ساتلو لپاره اړينه ده چې هم مهاله لازم اقدامات ترسره شي او د احتمالي مالي خطرونو پر وړاندې دوامداره چمتووالی وساتل شي. مالي تنظيموونکې ادارې بايد ډاډ ترلاسه کړي چې بانکونه او نورې مالي مؤسسې د اقتصادي ننګونو، مالي کړکيچونو او نورو احتمالي ګواښونو په وړاندې د مقاومت وړتيا لري.

د دې موخې د ترلاسه کولو لپاره، يادې ادارې کولای شي د فشار ازموينې، مخکې له مخکې اصلاحات او د څارنيزو ميکانيزمونو له لارې د بانکونو او مالي مؤسسو ثبات تضمين کړي. په ځانګړي ډول، د بازل دريېم پړاو بشپړول چې د بانکونو د تنظيمولو يوه نړۍواله کړنلاره ده د بانکونو په مالي پياوړتيا او د خطرونو په کمولو باندې ځانګړی تمرکز کوي.

سربېره پر دې، د بيا رغونې او حل لارو ميکانيزمونه بايد لا ډېر پرمختګ وکړي، تر څو د مالي مؤسسو د احتمالي سقوط له امله رامنځته کېدونکي زيانونه کم شي. مرکزي بانکونه بايد ډاډ ترلاسه کړي چې بانکونه د اړتيا پر مهال نغدينګۍ (سياليت) ته لاسرسی ولري او د مالي ستونزو د حل لپاره په لومړيو پړاوونو کې لاسوهنه وکړي، ترڅو د مالي سکتور ثبات وساتل شي او د ټول اقتصادي نظام پر باور منفي اغېزه رامنځته نه شي.

ژباړه: فاتح الله صافی

د افغانستان بانک د ژباړې بورډ غړی

سرچينه:

International Monetary Fund. (2024, April 16). *Central banks must remain vigilant along the last mile of disinflation.* https://www.imf.org/en/Blogs/Articles/2024/04/16/central-banks-must-remain-vigilant-along-the-last-mile-of-disinflation

اقتصادي خبرونه

افغانستان تېر زېږيز کال کې څه باندې ۱۲ میلیارده ډالره راکړه ورکړه کړې ده

د صنعت او سوداګرۍ وزارت وايي، افغانستان ۲۰۲۴ کال کې د سیمې له هېوادونو سره د ۱۲ میلیارده او ۴۲۲ میلیونه ډالرو په ارزښت سوداګریزه راکړه ورکړه کړې ده. دغه وزارت په دې موده کې د افغانستان د صادراتو ټول ارزښت یو میلیارد او ۸۰۳ میلیونه ډالره یاد کړی چې، د ۲۰۲۳ کال پرتله ۴ سلنې کموالی ښيي. د صنعت او سوداګرۍ وزارت ویاند اخندزاده عبدالسلام جواد وايي، دغه موده کې د وارداتو په کچه کې ۳۸ سلنې زیاتوالی راغلی دی. اخندزاده عبدالسلام جواد وویل: « ۲۰۲۴ کې د افغانستان سوداګري ټولټال د ۱۲ میلیارده او ۴۲۲ میلیونه ډالرو په ارزښت وه. دغه کال کې د یو میلیارد او ۸۰۳ میلیونه ډالرو په ارزښت صادرات او د شاوخوا لس میلیارده او ۶۱۹ میلیونه ډالرو په ارزښت واردات شوي دي.» د صنعت او سوداګرۍ وزارت ویاند زیاتوي، په ۲۰۲۴ کال کې چین او پاکستان ته د افغانستان صادرات کم وو، خو ایران، متحده عربي اماراتو، قزاقستان او ازبکستان ته بیا د صادراتو کچه دوه برابره لوړه وه. هغه و ویل: « روان کال کې چین او پاکستان ته زموږ صادرات د تېر کال پرتله کم وو، خو له ترکیې او هند سره زیاته شوې ده. له ټولو مهمه دا چې، ایران، قزاقستان، ازبکستان او متحده عربي اماراتو ته زموږ صادرات دوه برابره لوړ شوي دي.» د خصوصي سکتور استازي بیا په دې باور دي چې، نورو هېوادونو ته د افغانستان صادرات د اسانتیاو په برابرېدو او افغان سوداګرو ته د ویزو ورکړې سره زیاتوالی موندلی شي. د سوداګرۍ او پانګونې خونې سوداګریز مرستیال، خیرالدین مایل و ویل: « زموږ سوداګرو ته دې نورو هېوادونو ته د ویزو او سفر زمینه مساعده شي، څو زموږ سوداګر د نورو هېوادونو په مارکیټونو کې د افغانستان تولیداتو ته ځای پیدا کړي.» د کرنې او مالدارۍ خونې د اجرائیوي پلاوي رییس وسیم صافي وايي: « د دې لپاره چې خپل محصولات معیاري کړو او بهرنیو بازارونو ته لاسرسی پیدا کړو، نو اړتیا ده چې پر بسته بندۍ او سټنډرډ کولو کار وشي.» د صنعت او سوداګرۍ وزارت دغه راز وايي، هېواد کې له سیاسي تحولاتو وروسته د سیمې هېوادونو ته د افغانستان د صادراتو کچه شاوخوا ۸۵۰ میلیونه ډالره وه؛ خو اوس دغه شمېر په کال کې نږدې ۲ میلیارده ډالرو ته رسیږي.

نخستین محمولۀ صادراتی سال ۱٤٠٤ کشور از طریق خط آهن خواف - هرات به اروپا ارسال شد

هرات (پژواک، ۷ حمل ۱۴۰۴): نخستین محمولۀ صادراتی سال ۱۴۰۴ افغانستان از طریق راه آهن خواف – هرات به مقصدترکیه و سپس اروپا ارسال شد. مولانا نوراحمد اسلام جار، والی هرات در مراسم ارسال این محموله از تلاش های ادارۀ محلی در ایجاد سهولت های بیشتر برای تاجران و صنعتکاران اطمینان داده و تاکید کرده است که مقام ولایت تلاش می کند با همکاری نماینده گی کشورهای همسایه و منطقه سهولت‌های لازم را در بخش اخذ ویزه برای تاجران صادرکننده نیز فراهم کند.از سویی‌هم، محمدیوسف امین، آمر اجرایی اتاق تجارت و سرمایه گذاری ولایت هرات در این برنامه گفته، این اولین محمولۀ است که توسط شرکت «ممتاز اکرمی» از طریق خط آهن هرات – خواف به ترکیه و از آن‌جا به کشورهای اروپایی صادر

می‌شود. موصوف علاوه کرده که در سال گذشته نیز از طریق ولایت هرات به ارزش ۱۶۴ میلیون و ۸۲۰ دالر به کشورهای مختلف صادرات صورت گرفته است که نسبت به سال قبل آن ۲۹ درصد افزایش را نشان می دهد. از سوی دیگر، مهدی اکرمی، مالک شرکت «ممتاز اکرمی» می‌گوید که این محموله شامل ۲۰۰ تُن میوهٔ خشک افغانستان بوده و قرار است از طریق ترکیه به کشورهای اروپایی برسد. وی افزوده که این اولین محمولهٔ صادراتی میوهٔ خشک شامل مغز پسته، کشمش، بادام و جلغوزه است که از سراسر افغانستان توسط گروه شرکت‌های اکرمی جمع آوری شده‌است. مسئولین شرکت ممتاز می‌گویند که ارزش مجموعی این محمولهٔ ۲۰۰ تُنی به یک میلیون و ۲۰۰ هزار دالر امریکایی می رسد. طبق اظهارات آنان، هزینهٔ صادرات از راه آهن نسبت به سایر راه‌ها از ۱۰ تا ۲۰ درصد کمتر می‌باشد.

قابل یادآوری است که در طول سه ماه گذشته بیش از ۳۵ هزار تُن کالا از طریق راه آهن خواف - هرات انتقالات صورت گرفته واین تسهیلات و سرعت در روند انتقالات از طریق خط آهن با استقبال گسترده تجار و تولیدکننده‌گان داخلی مواجه شده‌است.

د افغانستان په کانونو کې د چین، ایران، ترکیې او ازبکستان پانګونه

د کانونو او پطرولیم وزارت وایي، د افغانستان په کانونو کې لویې پانګونې ازبکستاني، چینايي، ترکي او ایراني کمپنیو کړې دي.

د دغه وزارت ویاندتینګار کوي چې اوسمهال په هېواد کې د کورنیو او بهرنیو پانګوالو لپاره ډېرې اسانتیاوې برابرې شوې دي. د دغه وزارت ویاند، همایون افغان په دې اړه وایي: «تر ټولو لوی پانګوال چې د افغانستان د کانونو برخه کې یې پانګونه کړې، د ازبکستان، ترکیې، چین او ایران شرکتونه دي چې د نفتو او ګازو، سمنټو پروژو، د مسو، سرو زرو او اوسپنې په کانونو کې یې پانګونه کړې ده.» د افغانستان د کانې سرچینو لویو زیرمو ته په پام سره، اقتصاد وزارت په دې برخه کې پانګونه د هېواد د اقتصادي ودې، د بې وزلۍ او بې کارۍ د کمېدو لپاره مهمه ګڼي. د اقتصاد وزارت ویاند، عبدالرحمن حبیب هم وایي:«زموږ هېواد له اقتصادي پلوه ډېر ظرفیتونه لري او د بهرنۍ پانګونې د جلب لپاره، په ځانګړي ډول د هېواد د کانونو د را ایستنې، کرنې، د انرژۍ تولید او نورو برخو کې مناسب فرصتونه لري. په اوسني حالت کې، د بهرنۍ پانګونې د جذب لپاره اړینې اسانتیاوې او فرصتونه برابر شوي دي.»

د اقتصادي چارو شنونکی، احمد فردوس بهګزین بیا وایي:«بهرني پانګوال کولای شي په افغانستان کې مؤثر ثابت شي، ځکه هغوی د ډېربنه ماشینرۍ درلودونکي دي. کانونه یوه ډېره حساسه او نازکه برخه ده.» دا په داسې حال کې ده چې پر افغانستان د اسلامي امارت له واکمنېدو او د امنیت له ټینګښت وروسته، ځینې بهرني شرکتونه په افغانستان کې پانګونې ته لیواله شوي دي.

منابع:

۱- طلوع نیوز، پژواک

افزایش ذخایر اسعاری کشور چین

ذخایر ارزی کشورها یکی از شاخص‌های کلیدی برای اندازه گیری قدرت مالی و اقتصادی آن‌ها محسوب می‌شود. چین، به عنوان یکی از قدرت‌های اقتصادی بزرگ جهان، همواره در حفظ و افزایش ذخایر ارزی خود کوشیده است. طبق گزارشات اخیر، ذخایر ارزی چین تا پایان ماه مارچ ۲۰۲۵، به ۳۲۴۰.۷ میلیارد دالر (بیش از ۳.۲ تریلیون دالر) رسیده است که نشان‌دهنده رشد ۱۳.۴ میلیارد دالر نسبت به پایان ماه فبروری است. این دستاورد برای شانزدهمین ماه متوالی ادامه یافته است.

ذخایر ارزی یک کشور مجموع دارایی‌هایی است که بانک مرکزی آن کشور به‌صورت اسعار خارجی، طلا، اوراق قرضه دولتی و دیگر ابزارهای مالی در اختیار دارد. این ذخایر به ویژه در مدیریت نرخ اسعار، تسهیل تجارت خارجی و مقابله با بحران‌های اقتصادی نقش مهمی ایفا می‌کنند. چین به عنوان یکی از بزرگ‌ترین اقتصادهای جهان، با حفظ ذخایر اسعاری قابل توجه، توانسته است به‌طور مستمر نقش خود را در اقتصاد جهان تقویت کند. ذخایر اسعاری چین نه‌تنها به ثبات مالی داخلی این

کشور کمک کرده، بلکه بر بازارهای جهانی نیز تاثیرگذار است.
سیاست‌های اقتصادی مناسب یکی، از دلایل اصلی ثبات ذخایر اسعاری این کشور محسوب میگردد، چین با اتخاذ سیاست‌های پولی و مالی موثر، توانسته است. از بحران‌های اقتصادی جهانی جلوگیری کند و ثبات مالی خود را حفظ کند. بسته‌های حمایتی اقتصادی و اصلاحات ساختاری در بخش های مختلف اقتصادی، به‌ویژه در زمینه های تولید، صادرات و سرمایه گذاری های داخلی، سبب رشد مستمر و متوازن اقتصاد چین شده است. رشد پایدار اقتصادی چین در سال‌های اخیر به طور مستمر بر رشد اقتصادی خود افزوده است. این کشور با استفاده از سرمایه‌گذاری‌های کلان در بخش های صنعتی و زیرساختی، توانسته است به یک اقتصاد پیشرفته تبدیل شود. علاوه بر این، سیاست‌های دولت چین در زمینه حمایت از تجارت خارجی و توسعه بازارهای نوظهور، موجب افزایش صادرات و جذب سرمایه گذاری های خارجی شده است. این عوامل به حفظ و افزایش ذخایر ارزی کمک کرده اند. روابط تجاری جهانی چین به‌عنوان یکی از بزرگترین شرکای تجاری در جهان، با بیش از ۱۰۰ کشور تأمین گردیده است. سیاست‌های تجاری فعال و ابتکار کمربند و جاده (Belt and Road Initiative) به چین این امکان را داده است که حجم بالایی از درآمدهای اسعاری را به‌دست آورد. این درآمدها نه‌تنها به تقویت ذخایر اسعاری چین کمک کرده‌اند، بلکه به گسترش تجارت و ارتقای روابط اقتصادی این کشور با سایر کشورها نیز انجامیده اند. تأثیرات مثبت بر اقتصاد چین و بازار جهانی اثرگذار است. این ذخایر در حفظ ثبات تجاری چین و تاثیرگذاری بر نرخ ارز جهانی نقش دارند.
چین با داشتن ذخایر بالا، قادر است به‌طور گسترده‌ای در تجارت جهانی مشارکت کند. این ذخایر به این کشور کمک می کنند تا کالاهای خود را به کشورهای مختلف صادر کرده و درآمد اسعاری خود را افزایش دهد. از سوی دیگر، چین با استفاده از این ذخایر می‌تواند در صورت لزوم حمایت های مالی لازم را از صنایع داخلی خود فراهم کند و آن‌ها را در برابر نوسانات بازار جهانی مقاوم سازد.
ذخایر اسعاری چین به‌عنوان یکی از بزرگترین ذخایر در سطح جهانی، بر بازارهای مالی و بازارهای طلا نیز تاثیرگذار است. چین با داشتن این ذخایر به‌عنوان یکی از بازیگران اصلی در بازارهای مالی شناخته می شود و تحولات اقتصادی این کشور می‌تواند بر نوسانات بازارهای جهانی تاثیر بگذارد. اما با وجود ثبات فعلی ذخایر ارزی چین، این کشور با چالش هایی نیز روبه‌رو است که می‌توانند بر وضعیت ذخایر ارزی آن تاثیر بگذارند. جنگ‌های تجاری و تعرفه‌های اقتصادی می‌توانند به کاهش صادرات چین و کاهش تقاضا برای پول یوان منجر شوند که به‌نوبه خود می‌تواند بر ذخایر این کشور تاثیر منفی بگذارد. تغییرات در سیاست‌های مالی جهانی نوسانات در سیاست‌های مالی کشورهای بزرگ، به‌ویژه ایالات متحده آمریکا، می‌تواند بر ذخایر ارزی چین تاثیر بگذارد. تغییرات در نرخ سود، سیاست های پولی و

تصمیمات اقتصادی دیگر می‌توانند بر میزان سرمایه‌گذاری‌های خارجی و نیز بر نرخ پول یوان تاثیر بگذارند.با این حال، چالش‌هایی مانند تنش‌های تجاری و تغییرات در سیاست‌های مالی جهانی می‌توانند در آینده بر وضعیت ذخایر ارزی چین تاثیر بگذارند. به‌طور کلی، ذخایر ارزی چین نه‌تنها به این کشور بلکه به اقتصاد جهانی نیز کمک نموده و نقش مهمی در تحولات اقتصادی بین‌المللی ایفا می‌کنند.

ذخایر اسعاری چین به عنوان ابزاری کلیدی در تنظیم و تقویت نقش اقتصادی این کشور در سطح منطقه ای عمل می‌کند. این ذخایر نه‌تنها پشتوانه قدرت یوان چین در برابر ارزهای بین‌المللی مانند دالر و یورو است، بلکه به چین اجازه می‌دهد که در زمان های بحران مالی، بدون وابستگی به نهادهای بین‌المللی، از اقتصاد خود و شرکای تجارتی حمایت کند. در سطح منطقه، این پشتوانه اسعاری باعث شده چین با قدرت بیشتری وارد پروژه‌های زیربنایی و اقتصادی مانند طرح «یک کمربند، یک راه» شود؛ طرحی که کشورهای آسیای مرکزی، آسیای جنوبی و خاورمیانه را نیز در بر می‌گیرد. افزون بر آن، ذخایر ارزی بزرگ چین به آن کشور این امکان را می دهد که در صورت بروز بحران‌های اقتصادی یا تجاری در منطقه، با اعطای وام ها یا انجام مبادلات پولی دوجانبه، نقش یک پشتیبان اقتصادی را ایفا کند. این امر به‌ویژه برای کشورهایی که سیستم بانکی و مالی‌شان آسیب‌پذیر است، می تواند اهمیت حیاتی داشته باشد؛ زیرا تشریک با قدرت‌های اقتصادی با پشتوانه مالی قوی، راهی برای بقا و پیشرفت در یک نظام اقتصادی با در نظر گرفتن نوسان ها، تلقی می‌شود.

محمد کاظم سروری

مدیر ارتباط رسانه ها- د افغانستان بانک

منبع:

Trading Economics. (2025). *China foreign exchange reserves*. https://tradingeconomics.com/china/foreign-exchange-reserves

State Administration of Foreign Exchange. (2025). Homepage. http://www.safe.gov.cn/en/

د ښوونې او روزنې پالیسۍ اغېزناکتیا

(دا مقاله د پیسو نړۍوال صندوق له ویبپاڼې څخه ژباړل شوې ده.)

ښوونې او روزنې تل د نړۍوالې بې وزلۍ په کمولو کې مهم رول لوبولای دی او همدارنګه کولای شي چې په راتلونکي کې هم د نړۍوالې بې وزلۍ په کمولو کې مهم رول ولوبوي.

په تیرو څلورو لسیزو کې په نړۍوال اقتصاد کې ستر او د پام وړ بدلونونه رامنځته شوي دي. د هند او چین د پرمختګ او د نړۍ په نورو سیمو کې د پام وړ ودې له امله، نړۍوال سړي سر ناخالص تولید په حقیقي توګه دوه برابره شوی دی او له دې پرمختګ څخه په لویه پیمانه د نړۍ بې وزله وګړي برخمن شوي دي. د نړۍوال بانک پر بنسټ، د نړۍ د نفوسو هغه برخه چې د بې وزلۍ کرښې (یعنې ورځنی عاید یې ۲.۱۵ ډالره وي) لاندې ژوند کوي، د ۱۹۸۱ کال له ۴۴ سلنې څخه په ۲۰۲۲ کال کې ۹ سلنې ته راټیټه شوې ده.

د یادو بدلونونو او پرمختګونو تر شا کوم عوامل او فکتورونه ول؟ وروستي څېړنې ښيي چې ښوونه او روزنه د ټول ګډونه ودې یو له اصلي عواملو څخه ده. په تیرو ۵۰ کلونو کې، ښوونې او روزنې ته د لاسرسي بې سارې زیاتوالی په لوړ او ټیټ عاید لرونکو هېوادونو کې په ورته کچه دی. ښوونې او روزنې د ټولو وګړو او په ځانګړې توګه د بې وزلو وګړو په مؤلدیت کې د پام وړ زیاتوالی رامنځته کړ. وروستی څېړنې ښيي چې ښوونه او روزنه د ۱۹۸۰ کال راهیسې د نړۍ د ۲۰ سلنې خورا بې وزلې ډلې د ټولټال

اقتصادي ودې نيمايي او د حقيقي عايد د زياتوالي دوه پر درې برخه جوړوي.

پورتني بدلونونه دا په ډاګه کوي چې ښوونې او روزنې ته د لاسرسي په زياتوالي باندې بايد په دوامداره توګه تمرکز وشي. نوې ټکنالوژيانې لکه مصنوعي ځيرکتيا (AI) د مؤلديت د زياتوالي او نوښت لپاره ستر فرصتونه وړاندې کوي. خو د دې لاسته راوړنو اندازه او دا چې څوك به ترې برخمن کيږي، د يو پياوړي او پراخ مهارت لرونکي کاري ځواك په جوړيدو پورې تړلې ده. د مثبتو پايلو په لرلو سره، په ډيرى پرمختللو هېوادونو کې بنسټيزې زده کړې د ښوونې او روزنې پاليسۍ محوري او کليدي عنصر تشکيلوي. د پخوا په پرتله، اوس مهال د برابرۍ او اغېزناکتيا لپاره د لوړ کيفيت لرونکو ثانوي او له ثانوي وروسته زده کړو ته د لاسرسي پراخولو ته بنسټيزه اړتيا ده. ښوونه او روزنه هېوادونو ته دا وړتيا ورکوي تر څو نړۍوال نوښتونه په اغېزناکه توګه وکاروي او د يادو نوښتونو لاسته راوړنې په پراخه کچه له خپلو وګړو سره شريکې کړي.

ښوونه او روزنه د بې وزلۍ کچه راکموي

اقتصاد پوهان له اوږدې مودې راهيسې په اقتصادي پرمختګ کې د بشري پانګې پر اهميت بحثونه کوي، خو په دې اړه چې ښوونې او روزنې د بې وزلو خلکو د ژوند معيار څومره لوړ کړی دی، ډېر لږ معلومات او پوهاوی شتون لري. د يادې څېړنيزې ننګونې د حل لپاره، د دې څېړنې ليکوال يو مايکرو ډيټابيس جوړ کړی چې د ۲۰۱۹ کال اړوند د ۱۵۰ هېوادونو د احصاييوي ادارو لخوا ترسره شوې سروېګانې رانغاړي. په يادو سروېګانو کې د کاري ځواك او انفرادي/شخصي عوايدو اړوند معلومات شامل دي. ليکوال ياد معلومات د ۱۹۸۰ کال راهيسې د ښوونې او روزنې اړوند لاسته راوړنو تکامل او پرمختګ له تاريخي معلوماتو سره مدغم کړي دي.

پورتنيو معلوماتو څېړونکي ته دا وړتيا ورکړه تر څو د لومړي ځل لپاره د نړۍ د وګړو ۹۵ سلنه استازيتوب کوونکې يوې نمونې پر بنسټ د عايد او زده کړو تر منځ اړيکه وڅېړي. د هر هېواد او د زده کړو د بيلا بيلو کچو لپاره، څېړونکی وکولای شو تر څو د زده کړو په زياتوالي سره په انفرادي/شخصي عوايدو کې رامنځته شوی زياتوالی محاسبه کړي. يادو تحليلونو څېړونکي ته دا زمينه برابره کړه تر څو د عايد په نابرابرۍ کې چې د بې وزلۍ په کمولو کې د زده کړو د اغېزو د اټکلولو يو کليدي فکتور دی، د زده کړو اغېزې وڅېړي.

پورتني تحليلونه دا په ډاګه کوي چې په تيرو څلورو لسيزو کې ښوونه او روزنه د ټول ګټونه ودې يو پياوړی فکتور دی. د ۱۹۸۰ او ۲۰۱۹ کلونو تر منځ د نړۍوال سړي سر عايد دوه برابره کيدل به، د ښوونې او روزنې په برخه کې له لاسته راوړنو او پرمختګ پرته نيمايي وای. همدارنګه څېړنې ښيي چې د نړۍ د ۲۰ سلنه خورا بې وزلو وګړو د حقيقي عايد په وده کې ۷۰-۶۰ سلنه زياتوالی، د ښوونې او روزنې په پايله کې رامنځته شوی دی. که چيرې د ښوونې او روزنې پراختيا ته پاملرنه و نه شي، نو په نړۍ کې به بې وزلي او نابرابري لا پسې زياته شي.

ولې ښوونه او روزنه د بې وزلۍ په کمولو کې مهم رول لري؟ په دې لويو اغېزو او پرمختګونو کې نه يوازې بنسټيزې او لومړنۍ زده کړې رول لري، بلکې لوړو زده کړو هم ستر او مهم رول لوبولای دی. لوړو زده کړو ته د لاسرسي زياتوالی، ډيری کارکوونکو ته دا وړتيا ورکوي تر څو مسلکي دندو ته لاسرسی ومومي. په ورته وخت کې، ټيټ مهارت لرونکو کارکوونکو ته د دندو فرصتونه رامنځته کوي.

د بېلګې په توګه، د هند يا د افريقا د سهارا دښتې په سويلي برخه کې له پرتو هېوادونو څخه يو هېواد چې لوی دوديز او کوچنی عصري سکتور لري، په پام کې ونيسئ. په يادو هېوادونو کې، ډيری کارکوونکي د کرنې به برخه کې په لوړه کچه غير مؤلدي دندې ترسره کوي. د ښوونې او روزنې په پراختيا سره، يو شمير له دې کارکوونکو څخه کولای شي مسلکي دندو ته لاسرسی ومومي. خو هغه کارکوونکي چې په کرنيز سکتور کې پاتې کيږي، د دوی په مؤلديت کې هم زياتوالی راځي. که چيرې په يو کار يا سکتور کې ډيری وګړي وګمارل شي، نو د هر وګړي نهايي مؤلديت کې د پام وړ کموالی راځي. که ځيني کارکوونکي کار

پرېږدي، د پاتې کارکوونکو مؤلدیت کې زیاتوالی راځي او دا چې په تولید کې په لویه کچه بدلون نه رامنځته کېږي نو د کارکوونکو د مزد او معاش د زیاتوالي لامل کېږي.

په دې توګه، د کارګرانو دواړه ډلې له ښوونې او روزنې څخه برخمن کېږي، په داسې حال کې چې په دوديز سکتور کې ټیټ مهارت لرونکي کارګران ممکن ډېره ګټه لاسته راوړي. دا اغېزې د پام وړ دي او له ښوونې او روزنې څخه د ترلاسه شویو اقتصادي لاسته راوړنو د توزیع په ځرنګوالي کې کلیدي رول لوبوي. یادې لاسته راوړنې او عوامل باید د اقتصادي اغېزناکتیا او برابرۍ په ښه کولو کې د ښوونې او روزنې د رول په اړه د هر بحث محوري او مهم ټکي وي.

دا پدیده یو بل مهم ټکی په ګوته کوي، هغه دا چې د زده کړو ټولیزې او توزیعي اغېزې، مهارت لرونکو کارکوونکو ته د کار ګمارونکو د غوښتنې په زیاتوالي او ځرنګوالي پورې تړلې دي. په وروستیو لسیزو کې، لوړ مهارت لرونکي کارکوونکي د لویو تخنیکي پرمختګونو له برکته په غیر متناسب ډول برخمن شوي دي. د امریکا په متحده ایالتونو کې د مهارت پر بنسټ ولاړ دا ډول ټکنالوژیکي بدلون د نابرابرۍ د زیاتوالي یو لوی او مهم عامل وو، ځکه چې د لوړو زده کړو د پراختیا سرعت د مهارت لرونکو کارکوونکو لپاره د مخ پر زیاتیدونکې تقاضا په پرتله ورو او بطي وو.

د ښوونې او روزنې او ټکنالوژۍ ترمنځ یاد تعامل، د نړۍ په کچه د بې وزلو خلکو د عاید د زیاتوالي په برخه کې مهم رول لوبولی دی. که چیرې ټکنالوژیکي پرمختګ نه وای او نو ښوونې او روزنې به پر اقتصادي ودې ډېرې کمې اغېزې درلودلې وای. همدارز، د ښوونې او روزنې له پرمختګ څخه پرته به ټکنالوژیکي بدلونونو لږه وده رامنځته کړې وای او دغې ودې او پرمختګ به په ټولې نړۍ او په ځانګړې توګه په ټیټ عاید لرونکو هېوادونو کې یوازې د مهارت لرونکو کارکوونکو یوې محدودې ډلې ته ګټه رسولې وای. دا چې د مهارتونو او ټکنالوژۍ تر منځ مخ پر زیاتیدونکې متقابله اړیکه شتون لري، نو د زده کړو او نوښت پالیسیانې باید همغږې ولري. په بله وینا، دا په دې معنی نه ده چې ګواکې یوازې ښوونې او روزنې د ټکنالوژیکي بدلونونو، د سوداګرۍ نړۍوالتوب یا د نورو فکتورونو په پرتله په اقتصادي وده کې د پام وړ او مهم رول لوبولی دی، بلکې د ښوونې او روزنې او نورو لویو اقتصادي بدلونونو ترکیب، د شدیدې بې وزلۍ په کمولو کې کلیدي رول لوبولی دی.

ثانوي او لوړې زده کړې

نړۍوالو ادارو او حکومتونو د بې وزلۍ د کمولو اړوند د پالیسی په اجنډا کې، د دوو دلیلونو له مخې لومړنیو زده کړو ته لومړیتوب ورکړی دی: لومړی، یو عامه درک شتون لري چې د ابتدایي زدکړو په پرتله د لوړو زدکړو ګټې مخ پر کمېدو دي. دویم، ابتدایي زده کړو ته د لاسرسي زیاتوالی د ټیټ عاید لرونکو کورنیو لپاره په ځانګړې توګه په هغو هېوادونو کې چې لوړو زده کړو ته لاسرسی یوازې یو شمیر ځواکمنو او شتمنو اشخاصو ته شونی وي، ګټور تمامیږي.

په ډېری هېوادونو کې، ښايي دا دواړه فرضیې ناسمې ثابتې شي. د عام باور پر خلاف، زما څېړنه ښیي چې د یو شخص د عاید له پلوه د زده کړې د هر کال عواید د زده کړې په ټیټو سطحو کې زیات نه دي. د بېلګې په توګه، که په هند کې د کال پر بنسټ د لومړنیو، ثانوي او لوړو زدکړو د ګټو سلنه په پام کې ونیول شي نو د لومړنیو زده کړو یو کال د یوه شخص عاید یوازې ۲–۳ سلنه زیاتوي؛ د ثانوي زده کړو یو کال د عاید ۶–۸ سلنه لوړوي او د لوړو زده کړو یو کال تر ۱۳ سلنه ډېر عاید زیاتوي.

دا ډېر لوی توپیرونه دي چې پر لوی اقتصاد باندې د ښوونې او روزنې د بېلابېلو پالیسیو د پلي کیدو اغېزې ښیي. سربېره پر دې، زما تحلیل دا ومونده چې لوړو زده کړو ته د لاسرسي پراختیا ښايي په لږ زده کړولرونکو کارکوونکو باندې هم غیرمستقیمې مثبت اغېزې ولري. نورې څېړنې دا وړاندیز کوي چې دا مثبتې اغېزې په ځانګړې ډول د لوړو زده کړو لپاره زیاتې دي، ځکه چې نور کارکوونکي په آسانۍ سره د لوړو زده کړو لرونکو کارکوونکو بدیل ګرځېدلی نه شي. په بل عبارت، د هند په څېر یوه

هېواد کې، د لوړو زده کړو له کبله لوړ عواید ښيي چې د لوړې کچې مهارت لرونکو کارکوونکو لپاره یوه ستره نا پوره شوې تقاضا شتون لري. د دې تقاضا پوره کول ښايي د اقتصادي ودې د زیاتوالي او د نابرابرۍ د کموالي لپاره یو مهم ابزار وي.

البته، دا موضوع دا وړاندیز نه کوي چې ګواکې پرمختیایي هېوادونه باید لوړو زده کړو ته د لاسرسي د پراختیا لپاره خپلې سرچینې همدې لورې ته سوق کړي. په دې ځای کې مهم دوه ګوني حالتونه شتون لري. په ټوله کې، لوړې زده کړې د هر زده‌کوونکي لپاره ډېر لګښت لري، او همدارنګه، د دې لوړ احتمال شتون لري چې ښايي لوړ مهارت لرونکي کارکوونکي د زده کړو له بشپړېدو وروسته مهاجرت وکړي. په دې توګه، اصلي ټکی دا دی چې د ښوونې او روزنې د پالیسانو په جوړولو کې، چارواکي باید د زده کړې په بېلابېلو کچو کې د عوایدو ترمنځ شدیدو توپیرونو او همداراز د کارکوونکو د تقاضا متوقعه زیاتوالي ته جدي پاملرنه وکړي.

کیفیت او کمیت

بل بحث په دې باندې راڅرخي چې آیا د ښوونې او روزنې پراختیا ته دوام ورکړل شي او که د کیفیت په ښه کولو باندې یې تمرکز وشي. په نړۍ‌واله کچه د ارزونو پایلې په پرمختیایي هېوادونو کې د زده کړو کیفیت ټیټ ښيي. دې پایلو نړۍ‌والې اداري او اقتصادپوهان دې ته وهڅول تر څو د اقتصادي پرمختګ د ښه کولو په موخه، کیفیت ته په لومړیتوب ورکولو باندې زیات ټینګار وکړي.

خو د لیکوال څېړنه بیا برعکس دا ښيي چې په نړۍ‌واله کچه د بې وزلې په کمولو کې د زده کړو کیفیت نه، بلکې د زده کړو مقدار مهم رول لوبولای دی. له ۱۹۸۰ څخه تر ۲۰۱۹ پورې، د نړۍ د وګړو هغه برخه چې هیڅ زده کړې یې نه درلودې، له ۳۵ سلنې څخه ۱۵ سلنې ته راټیټه شوې ده، پداسې حال کې چې د بالغو وګړو هغه برخه چې لږ تر لږه ځینې منځنۍ زده کړې یې لرلې، له ۲۵ سلنې څخه ۶۰ سلنې ته لوړه شوې ده. په ورته وخت کې، د ارزونو د پایلو پر بنسټ د زده کړو کیفیت راکد پاتې دی.

د هند د ولسوالیو په کچه د لومړنیو زده کړو پروګرام چې په ۱۹۹۴ کې پیل شو، یوه ښه او د یادولو وړ بېلګه ده. د کالیفورنیا پوهنتون یو تن څېړونکي- ګوراف کانا ومونده چې یاد پروګرام لومړنیو زده کړو ته لاسرسی په لویه کچه زیات کړ، خو د زده کړو په کیفیت باندې یې هیڅ اغېز نه درلود (کانا ۲۰۲۳). خو یاد پروګرام د هر کال زده کړې پر بنسټ عوایدو کې ۱۳ سلنه زیاتوالی رامنځته کړ. دا چې له ۱۹۸۰ راهیسې، په نړۍ‌والې بې وزلۍ کې دوه پر درې برخه کموالی، زده کړو ته د لاسرسي د پراختیا په پایله کې رامنځته شوی دی، نو دا ناشونې بریښي چې یوازې په کیفیت باندې تمرکز کول به د ټول ګډوونې ودې د پراختیا لپاره کفایت وکړي.

پالیسي جوړوونکي او اقتصاد پوهان ځینې وختونه د زده‌کړې پالیسی د نورو اقتصادي عواملو په څېر نه ارزوي؛ دوی دا فرضوي چې زده‌کړه تل ۱۰ سلنه ثابت منځنی عاید لري. خو د ټکنالوژۍ د پرمختګ په شتون کې، دا عایدات تر دې هم لوړ وي. زده‌کړې ته د پراخه لاسرسي نه شتون، د ټول ګډونه ودې د پیاوړتیا لپاره یو لوی له لاسه ورکړې فرصت ګڼل کیږي.

چارواکي باید د زده‌کړې په برخه کې راتلونکی په پام کې ونیسي. د مصنوعي ځیرکتیا او نورو ټکنالوژیکي پرمختګونو په پام کې نیولو سره، ښايي چې زده کړې ته پراخه لاسرسی به تر پخوا هم زیاته ګټه ولري. همدارنګه، دا موضوع څرګندوي چې پالیسي جوړوونکي باید په فعاله توګه داسې پالیسیانې جوړې کړي چې د دې ټکنالوژیو د کارولو انګېزه رامنځته کړي. د زده‌کړې او د اقتصاد د نورو برخو ترمنځ متقابله اړیکه موجوده ده. زده‌کړه یوازې هغه وخت ګټوره تمامیږي چې د نورو بشپړوونکو پالیسیو سره یوځای شي؛ په یوازې توګه، زده‌کړه ممکن دومره ګټوره ونه اوسي.

ژباړونکی: محمد فاروق تسل

لیکوال: آمورې ګیتین

سرچینه:

1. Gethin, A. (2025). *The economics of talent*. Finance & Development. International Monetary Fund. https://www.imf.org/en/Publications/fandd

بانکهای مرکزی کشورها با در نظرداشت تقاضای اقتصادی، مسئولیت چاپ و عرضه پول را دارد. به همین ترتیب، مردم هر کشور در قسمت حفاظت بانکنوتها مسئولیت دارند تا قبل از وقت معین مندرس نشوند. از مردم شریف افغانستان تقاضا داریم تا به حفظ و نگهداری بانکنوتهای افغانی توجه نموده و از مندرس شدن زودهنگام آن جلوگیری کنند.

duce overall economic efficiency and result in wasted resources.

- **Lack of Exposure to Global Markets:** Restricting imports may prevent domestic enterprises from accessing international markets, limiting their exposure and growth opportunities. This can slow Afghanistan's ability to expand, innovate, and compete globally.

Conclusion and Recommendations:

Import substitution is a policy aimed at fostering Afghanistan's economic development by reducing dependence on imports and encouraging domestic production of previously imported goods. While it may enhance self-sufficiency, it can also restrict access to advanced technology.

Import substitution offers several benefits. First, it creates a favorable environment for the growth of national industries and ensures steady economic expansion. Additionally, these policies aim to replace imports with domestic production to spur innovation, generate employment, reduce foreign currency dependence, and enhance self-reliance in critical sectors such as food and defense. Historically, import substitution in Afghanistan has been associated with increased resource utilization and improved living standards. It can also boost economic competitiveness and mitigate risks from external shocks and trade imbalances.

However, import substitution has notable drawbacks. Domestically produced goods often come at a higher cost compared to cheaper imports, increasing expenses for consumers. Additionally, a lack of competition and limited access to raw materials can lead to inefficiencies and high production costs. Other disadvantages include reduced competitiveness and efficiency, restricted access to technology, reliance on government subsidies, trade barriers, and limited exposure to global markets.

Afghanistan's economic policy should not focus solely on import substitution but should incorporate complementary strategies such as export-driven growth and foreign investment to ensure long-term economic stability. Rather than relying on protectionist policies, the country should promote free trade, innovation, and specialization to achieve sustainable economic success. Weighing the risks and benefits of different approaches will help Afghanistan tailor its policies to its unique economic needs.

Prepared by: Abdul Waheed Amozgar
Position: Senior Economic Researcher
Department: Monetary Policy Department

References:

1. Mazaraki, A. Melnyk, T. Melnychenko, S. Kudyrko, L. Lositska, T. and Pugachevska, K. (2021), Import substitution potential in the conditions of digital transformation: monograph / Kharkiv: PC TECHNOLOGY CENTER, 2021. – 164 p.
2. Alexander M. Zobov, Ekaterina A. Degtereva, Veronica Yu. Chernova, and Vasily S. Starostin, (2017), Comparative Analysis of the Best Practices in the Economic Policy of Import Substitution, European Research Studies Journal Volume XX, Issue 2A, 2017 pp. 507-520.
3. Kotlyarova, S. K. (2016). PRIORITY AREAS FOR THE SUPPORT AND PROMOTION OF IMPORT SUBSTITUTION IN THE CONSTRUCTION INDUSTRY, *Institute of Economics of the Ural Branch of RAS, ol. 12, Issue 4. — P. 1146–1156.* doi 10.15826/recon.2016.2.4.042
4. BRUTON. H.J. (1998). A Reconsideration of Import Substitution, *Journal of Economic Literature, Vol. XXXVI (June 1998) pp. 903–936.*

oped nations, potentially leading to financial instability and weakening the overall economy.

VIII. **Decreases Domestic Prices:** Import substitution can contribute to lower prices for goods and services. Afghanistan can reduce import-related costs by producing goods domestically, such as customs duties and shipping expenses. As a result, the overall cost of products may decline, making them more affordable for the local population.

Disadvantages of Import Substitution in Afghanistan:

Import substitution has several disadvantages. Below are a few shortcomings of import substitution in Afghanistan:

- **Reduced Competition and Efficiency:** One of the major disadvantages of import substitution is the lack of domestic competition. Restricting imports removes the pressure on local producers to compete with multinational companies, leading to lower efficiency and innovation. With less incentive to improve, consumers may face higher prices and lower-quality products.
- **Limited Access to Technology:** Limited access to technology occurs when individuals cannot connect to or use certain technologies due to service failures, poor coverage, or restrictive login verification procedures. Import substitution can further restrict access to advanced technology and knowledge, delaying the global competitiveness and innovation of Afghan industries.
- **Dependence on Government Support:** Government subsidies and protectionist policies are often used to promote import substitution. However, excessive reliance on government intervention can hinder market efficiency. While import substitution typically requires support through protective legislation, tax cuts, and subsidies, these measures, though beneficial in the short term, are not sustainable in the long run. The government may lack the financial resources to continue supporting domestic industries, and if subsidies are withdrawn, local businesses may struggle to grow.
- **Reduced Export Competitiveness:** Import substitution may weaken Afghanistan's export competitiveness by prioritizing domestic production over international trade. This can slow export-led growth and reduce the benefits of global commerce.
- **Inefficient Production:** Import substitution in Afghanistan can lead to inefficient production due to protectionist policies and a lack of competition. This may result in higher consumer prices and lower-quality products.
- **Limited Market Access and Trade Barriers:** Import substitution policies often introduce trade barriers such as tariffs and quotas, making it difficult for foreign companies to enter the domestic market. Additionally, restricting market access can limit the supply of goods and services, reducing consumer choices and driving up costs.
- **Inefficient Allocation of Resources:** Import substitution prioritizes domestic production over market demand or comparative advantage, potentially leading to inefficient resource allocation. This can re-

the development of new technologies, further strengthening the economy.

II. **Protects Domestic Businesses:** One of the most significant advantages of import substitution is its capacity to protect domestic enterprises from imported items. Import substitution can support the growth of Afghan domestic industries by increasing local manufacturing, enabling them to compete with imported products. Additionally, as globalization accelerates, traditional industries and cultural practices may be jeopardized.

III. **Increases Self-sufficiency:** Import substitution increases self-sufficiency by reducing reliance on foreign goods and services, which is one of its key advantages. This can strengthen Afghanistan's self-reliance and reduce its vulnerability to external shock to the economy. Producing goods domestically reduces the need to import them from other nations, lowering the outflow of foreign currencies. This, in turn, helps to improve Afghanistan's trade balance as well as overall economic stability.

IV. **Protects Infant Industries:** Import substitution can support new and emerging industries by enabling them to become more competitive against foreign enterprises. This strategy fosters the growth of domestic industries and enhances their ability to compete in global markets. If the Afghan government adopts the infant industry argument, it can protect domestic industries from international competition by implementing high tariffs and import quotas. This approach promotes economic self-sufficiency and creates employment opportunities.

V. **Improves Balance of Trade:** Import substitution can help Afghanistan to improve the country's balance of trade by reducing imports. Afghanistan can turn its trade deficit into surplus by making significant investment in export-oriented manufacturing or mine extraction sectors. It is also advised to achieve a trade surplus by imposing higher tariffs on imported goods.

VI. **Enhances Food Security:** Afghanistan's agricultural sector also benefits from import substitution. Agriculture plays a vital role in the economy, contributing approximately 34–40% of the country's GDP. By increasing domestic agricultural production, import substitution can reduce reliance on food imports, enhancing national food security. Strengthening Afghanistan's capacity to produce sufficient food for its population lowers the risk of food shortages. Additionally, this approach can drive the growth of agro-based industries, further strengthening the economy and generating employment opportunities.

VII. **Stabilizes the Exchange Rate:** Afghanistan must sustain a stable inflow of foreign exchange to manage the external value of its currency and maintain its position in the global economy. If the country imports significantly more than it export, its currency will depreciate. Such economic imbalances can be particularly detrimental to developing or underdevel-

Advantages and Disadvantages of Import Substitution in Afghanistan

Economic growth requires diversification of production. This should include both the gradual substitution of certain importing commodities with domestically produced goods and the development and improvement of new products for exports. Import substitution has advantages and disadvantages as a strategy for promoting economic growth and development. While it can help domestic firms achieve self-sufficiency, it can also lead to wasteful production techniques and limited access to technologies.

Advantages of Import Substitution:

Import substitution provides various advantages that can contribute to the development of Afghanistan. The following is a brief explanation of these advantages:

I. **Promotes Domestic Industries**: Import substitution enhances the quality of domestic products, generates employment opportunities, and stimulates economic growth. By producing goods domestically, Afghanistan can retain more financial resources within its economy. This approach fosters the expansion of local industries, leading to increased employment and income stability, which, in turn, encourages consumer spending. Moreover, the growth of domestic industries can drive innovation and facilitate

DAB, MoF Ink MoU on Digital Payments

Da Afghanistan Bank (DAB) and the Ministry of Finance (MoF) signed a memorandum of understanding (MoU) regarding the transparent collection of revenues, Emirate expenditures, and digital payment of salaries.

In light of the recommendations of Amirul Momineen Hafidzahullah, such an MoU is considered an important step towards progress, transparency, and accountability in the country's financial sector.

According to the MoU, Da Afghanistan Bank's Automated Clearing Settlement System (ACSS) and Afghanistan Payment System (APS) will be integrated with the Ministry of Finance's systems, including ASYCUDA, SIGTAS, and AFMIS.

In the press conference held at the DAB's head office, DAB's Deputy Governor Sediqullah Khalid considered the initiative an important step towards advancing the country's financial and banking system. He added that with the integration of these systems, revenues will be transparently collected, Emirate expenditures will be regulated via digital payments, employees' salaries will be paid on time, and facilities for traders in customs and banking will improve.

"Utilizing its internal capacities, Da Afghanistan Bank has rebuilt the payment systems, which is a significant step towards achieving financial independence," Khalid said.

He further added that the MoU will not only increase transparency in revenue collection, Emirate expenditures, and salary payments, but also contribute to preventing financial corruption, improving accountability, developing banking services, and facilitating private sector affairs, which ultimately, will strengthen the country's economic stability and financial system.

Speaking at the press conference, the head of the MoF's Revenue Department, Hafiz Mawlavi Shah Hussain Hussaini expressed his satisfaction that, following the return to power, the national budget is now funded annually through national revenues. He hoped that all ministries and Emirate institutions would collect revenues transparently from existing sources and prevent loss.

Hussaini stated that ministries and Emirate institutions in the capital and the provinces previously collected national revenues through banks, and others were collected in cash, which posed challenges in the physical collection of revenues.

According to him, national revenues will, be collected transparently and electronically within a specified timeframe for the first time under this MoU and transferred to the MoF's single account.

It is worth mentioning that integrating systems and the function of the electronic payments system will enhance the efficiency of financial operations and expand financial services. The process is expected to improve transparency, accountability, and the overall strength of standardized financial systems, ultimately contributing to the country's economic stability and development.

Previously, these systems were developed by foreign companies at a high cost. However, their operation was halted following the Islamic Emirate of Afghanistan takeover. DAB transformed this challenge into an opportunity by rebuilding these systems using its internal capacities.

These systems are now fully owned by DAB. Moreover, their reconstruction was completed without additional costs, and they no longer require any annual maintenance expenses.

د افغانستان له شریف ولس څخه نړۍ مننه کوو چې په سمه توګه د افغانۍ د بانکنوټونو ساتلو ته پاملرنه کوي او د پیسو بټوې کاروي، ترڅو له ټاکلې مودې څخه مخکې زړې او مندرسې نه شي، ځکه چې په بیا چاپولو یې زیاتې پیسې مصرفیږي.

بانک The Bank
March 2025
شماره ۲۱۳- شوال المکرم - حمل ۱۴۰۴

د افغانستان بانک په خپل وار خلکو ته د بانکي حسابونو په پرانیستلو کې ډیرې آسانتیاوې برابرې کړې دي. دا اوس ستاسو دنده ده چې پر خپلو بانکونو باور وکړئ او بانکي آسانتیاوې وکاروئ.